

Genomlysning av samtidskonstfältet i Göteborg

Utredare: Johanna Ivstedt
johanna.ivstedt@kultur.goteborg.se
2017

Innehåll

Inledning	4
Uppdrag	4
Syfte	4
Metod	4
Urval av respondenter – representation inom samtidskonsten	5
Bakgrund	5
Vad innebär goda och hållbara villkor och en stärkt infrastruktur?	6
Vad är samtidskonst?	6
Beskrivning av fältet	9
Presentation av samtidskonst – historik och nuläge	11
Göteborgs konstmuseum	12
Göteborgs Konsthall	12
Göteborg Konst	12
Röda Sten Konsthall	12
GIBCA	13
Gallerier	13
Tidskrifter	13
Produktion av samtidskonst – historik och nuläge	14
KKV-GBG	14
Konstepidemin	14
Ateljébostäder	15
Finansiärer	16
Stat	16
Region	16
Kulturnämndens sökbara stöd för samtidskonst	17
Enheten för kulturstöd	17
Konstnärers villkor	20
Omvärld	20
Regionalt	20
Nationellt	21
Internationellt	22
Nuläge	23
Respondenternas svar	24
Styrkor	24
Svagheter	26
Utvecklingsmöjligheter	33
Sammanfattning – styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter	36
Förvaltningens analys och förslag	38
Källförteckning	43

Inledning

Uppdrag

Kulturnämnden har gett i uppdrag till Kulturstrategiska avdelningen att återkommande genomlys ett konstområde. Genomlysningen ska beskriva fältet genom att identifiera styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter. Dessa ska sedan förankras i de kulturstrategiska mål som formulerats i Kulturprogrammet.

Göteborgs Stads kulturstrategiska mål är formulerade utifrån kulturprogrammets tre dimensioner; konstpolitik, kulturpolitik och kulturplanering:

- skapa goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna
- främja delaktighet, interkulturell dialog och människors lust och motivation att ta del av och utöva konst och kultur
- skapa en attraktiv livsmiljö i staden

Kulturstrategiska avdelningen är en ny avdelning som har som uppgift att driva och stödja förvaltningens interna och externa kulturstrategiska arbete utifrån kommunfullmäktiges och kulturnämndens mål, inriktningar, uppdrag och kulturprogrammet.

Syfte

Syftet med genomlysningen är att belysa och analysera förutsättningarna för konstnärer, aktörer och institutioner att verka inom samtidskonsten i Göteborg. Förslagen på åtgärder syftar till att stärka konstområdet och visa på vilka utvecklingsmöjligheter som finns.

Metod

Utredaren har samtalat med ett 40-tal personer som är verksamma inom samtidskonstfältet. Samtalen har förts i enskilda samtal eller i grupp och i enstaka fall via mejlkorrespondens.

Respondenterna representerar olika positioner och perspektiv inom samtidskonstfältet; konstnärer, utställningsarrangörer, institutioner och intresseorganisationer på lokal, regional och nationell nivå.

Respondenterna har beskrivit styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter vad gäller samtidskonstens förutsättningar i Göteborg i relation till följande strategiska mål och framtidsfrågor, formulerade i kulturprogrammet:

- Att skapa goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna
- Stärka infrastrukturen

Utredaren har även tagit del av skrivna dokument såsom, styrdokument handlingsplaner och tidigare utredningsmaterial och artiklar i dagspress.

Urval av respondenter – representation inom samtidskonsten

Respondenterna har valts ut med tanke på att få med olika aktörer och verksamheter inom det fria kulturlivet, intresseorganisationer och representanter från de olika institutionerna i staden.

Det finns en klar problematik inom samtidskonstfältet och kultursektorn i stort: det är ofta samma personer som återkommer i panelsamtal, som författar debattartiklar och som får göra sina röster hörda. I Konstnärsnämndens utredning framkommer det att konstnärer till större del har en högre utbildning än befolkningen i övrigt, och att färre konstnärer har utländsk bakgrund. Denna obalans berör hela kulturfältet, och Myndigheten för kulturanalys har visat detta i sin utredning *Kultur av vem? En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn*.¹

Respondenterna i denna genomlysning arbetar på olika sätt med samtidskonst. Deras svar ger olika perspektiv av Göteborgs samtidskonstfält, och förhoppningsvis ger de sammantaget en nyanserad bild. Det finns dock anledning att inför nästa genomlysning undersöka vilka andra grupper och personer som kan vara intressanta, som inte är representerade här.

Bakgrund

Att arbeta med samtidskonst i Göteborg innebär utmaningar av olika slag. För konstnärer är det svårt att försörja sig på sin konst, svårt att få ateljéplats och att ha tid till sitt konstnärliga arbete. Utställningsarrangörer har under lång tid kämpat med ökade hyror och minskande konstmarknad och institutionerna är i stort behov av ökad finansiering för att kunna genomföra sina uppdrag. Institutionerna har också behov av att ändamålsanpassa och bygga ut sina lokaler.

Den senaste genomlysningen av bildkonsten genomfördes 1999, *Genomlysning av bildkonstområdet*. Mycket har hänt under de senaste 17 åren i Göteborg, och en ny genomlysning är viktig för att kartlägga fältet, vilken infrastruktur som finns idag och hur konstnärer, institutioner, organisationer och verksamheter arbetar. Det kan också ge signaler om huruvida de stödformer som finns fungerar för fältet som det ser ut idag.

¹ *Kultur av vem? En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn*
Rapport 2015:2 Myndigheten för Kulturanalys

Vad innebär goda och hållbara villkor och en stärkt infrastruktur?

Det här står att läsa i Göteborgs Stad kulturprogram:

Konsten har ett grundläggande behov av en infrastruktur i form av offentliga arenor, scener och lokaler. När dessa mötesplatser inte skapas av arrangörerna själva eller på kommersiella villkor har staden ett ansvar för att tillhandahålla institutioner med varierande inriktning och storlek. Ett av stadens viktigaste mål inom det konstpolitiska området är att se till att det finns en fungerande infrastruktur för konsten.

Ersättningar till konstnärer är en fråga som Kulturstrategiska avdelningen utreder separat från denna genomlysning. Utredningen kommer att vara klar under försommaren 2017. Utredningen fokuserar på att undersöka hållbara ersättningar till konstnärer i Göteborgs Stad och tar upp frågeställningar som rör vad som är en hållbar ersättning, samt möjligheter och konsekvenser av en stadsövergripande policy för att erbjuda hållbara ersättningar till konstnärer vid engagemang i stadens verksamheter.

Vad är samtidskonst?

Detta är en genomlysning av samtidskonst. För att kunna genomlysna samtidskonst är det viktigt att veta vad som avses. Vad innebär begreppet samtidskonst i denna kontext? I genomlysningen från 1999 definieras samtidskonst som "all bildkonst som görs av nu levande konstnärer". Bildkonst i sin tur utgörs av "måleri, skulptur, grafik, teckning, fotografi, multimedia, performance, installationer, gränsöverskridande konstprojekt".²

Bild och form

Sveriges regering och Kulturdepartementet, tillsammans med andra statliga myndigheter som Statens Kulturråd använder beteckningen *bild och form*. Till bild- och formområdet räknas traditionellt bildkonst, foto, konsthantverk och design, men det finns en stor bredd av olika uttrycksformer inte minst när det gäller digitalt visad konst. De beskriver hur flera olika yrkesgrupper är verksamma inom bild- och formområdet som exempelvis bildkonstnärer, videokonstnärer, fotografer, textilkonstnärer, konsthantverkare, designer och formgivare.

Konsthantverk

Inom Göteborgs Stads stödsystem finns kategorin Konst och konsthantverk. Begreppet konst återfinns också i namnen på Göteborg Konst och Urban konst. Konst är ett begrepp som är problematiskt, eftersom det kan syfta på olika saker. Ibland används det synonymt med bildkonst, ibland avses alla konstområden. Kategorin *Konst och konsthantverk* kan läsas som att ordet konst används för att ha en inkluderande hållning.

² Genomlysning av bildkonstområdet, Cecilia Borgström-Fälth och Nils Tengdahl 1999

Enligt Stiftelsen Svensk industridesign är konsthantverk ett samlingsbegrepp för hantverksmässig framställning av konstnärliga bruks- eller prydnadsföremål som därigenom skiljer sig från konst som till exempel måleri, grafik och skulptur.³

På Högskolan för design och konsthantverks hemsida kan man läsa om deras konsthantverksutbildning att: "Konsthantverk innebär ett gestaltande, där konstnärliga avsikter utvecklas i dialog med såväl den *sambälleliga och konstnärliga kontext* som utövaren ingår i som med valda tekniker, material och metoder."⁴

Samtidskonst, samtida konst, nutida konst och contemporary art

Samtidskonst omfattar ett brett spektrum av konstnärlig gestaltning och uttrycksformer. Samtidskonst är flytande, utforskande och gränsöverskridande på många sätt, vilket gör att den, precis som konstabegreppet, är svår att definiera. I Kultur i Väst publikation *Vad är grejen med samtidskonst* används begrepp som samtida konstverk och samtidskonst, som beskrivs på följande vis:

"Samtidskonst är det begrepp som används för den konst som skapas av konstnärer som är verksamma i dag och som på något sätt skildrar vår samtid. Det finns inte *någon enhetlig definition* av begreppet, utan kan ses som en samlingsbeteckning för den mångfald av metoder och förhållningssätt som konstnärer kan ha. Samtidskonsten tar ofta upp *sociala, politiska eller existentiella frågor som berör aktuella företeelser i samhället*. Det kan handla om exempelvis migration, identitet, historia, religion, genus, minne, fiktion, urbanisering eller miljö. Kopplingen till samtiden kan också märkas i valet av *teknik och sammanhang*. Ett exempel är nätkonst som man bara kan uppleva på nätet, den möjligheten fanns inte för trettio år sedan. Man ska ha i minnet att all nutida konst inte är samtidskonst. Det skapas fortfarande konst som har andra avsikter än att säga något om vår egen tid. Men i den här genomlysningen fokuserar vi på att beskriva samtidskonsten."⁵

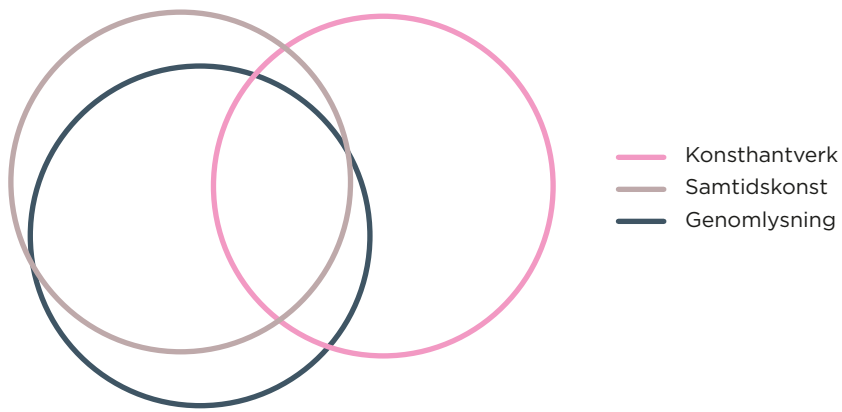
Engelskans begrepp "*contemporary art*" uppfattas ibland som mer övergripande, där översättningen kan bli både samtida och nutida konst. I intervjuerna har också andra begrepp använts, som *visuell konst*, vilket verkar vara en översättning av *visual arts* som kan innefatta konst och konsthantverk.

Utgångspunkten i genomlysningen är att inkludera snarare än att utesluta. För att ha en inkluderande hållning avseende begreppet har jag intervjuat personer som arbetar på eller har studerat vid Högskolan för design och konsthantverk liksom på Akademin Valand. Därmed inte sagt att denna genomlysning är heltäckande, eftersom samtidskonstfältet, liksom begreppet, är rörligt och föränderligt.

3 Stiftelsen Svensk Industridesign <http://www.svid.se/sv/Vad-ar-design/Designordlista---vi-reder-ut-begreppen/>

4 <http://www.hdk.gu.se/sv/utbildningar/konsthantverk>

5 *Vad är grejen med samtidskonst?* s 12 Kultur i Väst

**Om man ska se samtidskonst och konsthantverk som överlappande cirk-
lar så befinner sig genomlysningen mer
i samtidskonstcirkeln, men inkluderar
också konsthantverk.**

Det som också är värt att lyfta med tanke på dessa begrepp är den status-
skillnad som finns mellan samtidskonst, konst, konsthantverk. Beskriv-
ningen som återfinns i Kultur i Väst handbok, av ordet samtidskonst, är
ofta den konst som inom konstvärlden innehar hög status, där konsthant-
verket i sin tur innehar lägre status. Det är viktigt att bära med sig, och
denna problematik återkommer ofta i intervjuerna. Vilken slags konst visas
i konsthallar, vilken slags konst visas i konsthantverksgallerier? Vilken
betydelse har din utbildning för din framtida konstnärliga karriär, om det
anses bättre att ha gått på Akademin Valand än Högskolan för design och
konsthantverk?

Beskrivning av fältet

Infrastruktur för samtidskonsten i Göteborg

Samtidskonsten i Göteborg är ett komplext och omfattande fält. Det innefattar konstnärer, utbildningar, forskning, institutioner, intresseorganisationer, gallerier, konstnärswerkstäder, projekt, biennaler, kollektiv och ateljéföreningar. Förutsättningarna som krävs för att kunna arbeta med olika slags konstformer skiljer åt sig mycket beroende på vad för slags konstform det rör sig om. Konstnärer som arbetar med performance och keramikkonst har olika behov vad gäller utrustning och ateljéplats. Skulptur och digital konst kräver olika förkunskaper, tillgång till teknik och resurser.

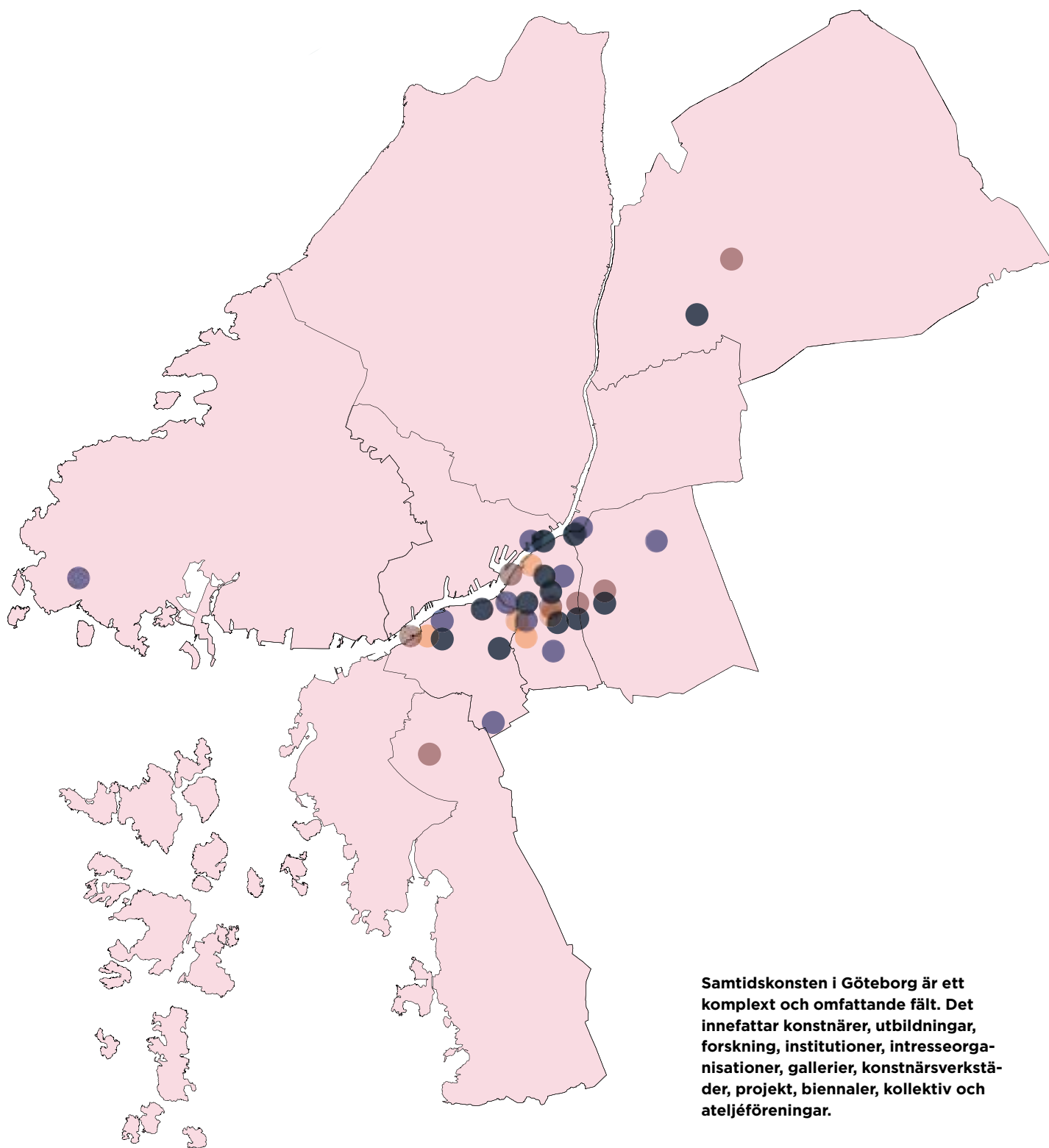
Komplexiteten slutar dock inte där. Göteborg och dess samtidskonstfält är del av Västra Götalandsregionen, och av nationella och internationella sammanhang, nätverk och samarbeten.

I Göteborg finns en rad konstnärliga utbildningar och är också platsen där flera intresseorganisationer och centrumbildningar finns representerade eller har sin bas, såsom KRO/KIF, Grafik i Väst och Konstnärscentrum väst. Konstnärernas kollektivverkstad (KKV-GBG) vid Sockerbruket är en viktig plats med ett stort antal medlemmar.

Göteborgs Konsthall, Angereds konsthall, Hammarkullen konsthall samt Röda Sten Konsthall och Järnhallen är fem scener för samtidskonst. Göteborgs konstmuseum visar också samtidskonst, ofta i dialog med museets samlingar och Hasselblad Center visar fotografi. Därtill finns andra scener som 3:e våningens försökshall, konstnärsdrivna gallerier som BOX och Galleri 54, Galleri Konstpidemin och kommersiella gallerier. Göteborgs Stad har en konst- och en arkitekturkonsulent, och Kultur i Väst har konstkonsulenter som arbetar med hela regionen. På Samtidskonstkartan som drivs av Konstfrämjandet finns det 52 olika träffar i Göteborg, med allt ifrån biennaler, självorganiserade till konsthallar och tidskrifter.

Utmärkande för Göteborgs samtidskonstfält är att den konstnärsdrivna scenen är drivande. Göteborg har sedan 1960-talet och framåt haft en stark konstnärsdriven scen, som under 70- och 80-talet ledde fram till bildandet av flera viktiga konstellationer som KKV-GBG och Konstpidemin. Akademin Valand och Högskolan för design och konsthantverk har varit och är fortsatt viktiga utbildningar. I Göteborg finns också flera förberedande konstskolor, som KV-Konstskola, Dömen och Göteborgs konstskola.

Urvalet som följer har gjorts för att presentera några nya och gamla aktörer inom samtidskonstfältet i Göteborg. Flera av de som nämns nedan har lyfts fram i intervjuerna av olika respondenter: de ingår i en slags gemensam uppfattning om vad som utgör samtidskonstfältet hos många av de som intervjuats. Flera av de aktörer som nämns kommunicerar att de har en verksamhet eller en profilering mot samtidskonst.

Samtidskonsten i Göteborg är ett komplext och omfattande fält. Det innefattar konstnärer, utbildningar, forskning, institutioner, intresseorganisationer, gallerier, konstnärsverkstäder, projekt, biennaler, kollektiv och ateljéföreningar.

Kartan ovan är en illustration som visar tätheten av olika aktörer inom samtidskonstfältet i Göteborg. Aktörer listas nedan, listan är dock inte komplett. Man kan med fördel besöka Samtidskonstkartan, där aktörer själva lägger upp information om sin verksamhet. De flesta aktörer har sin bas i de mer centrala delarna av Göteborg.

Presentation av samtidskonst – historik och nuläge

- Göteborgs konstmuseum
- Järnhallen
- Ringöns Konsthall
- Röda Sten Konsthall
- Hasselblad Center
- Göteborgs Konsthall
- Galleri Thomassen
- KONSTEPIDEMIN
- KKV GBG
- Sockerbruket Arena
- 3:e Våningen
- Rum 26
- Fabriksgatan 48
- Fabriksgatan 30
- Flick
- Nätverkstan Kultur i Väst AB
- Akademin Valand
- Högskolan för design och konsthantverk
- Göteborgs Universitet
- Galleri Kim Anstensen AB
- Galleri BOX
- Galleri 54
- Galleri Uddenberg
- Nevven Gallery
- Grafik i Väst
- Galleri Majnabbe
- Galleri Konstepidemin
- Svilova
- Göteborgs Internationella Konstbiennal
- ICIA
- Saltet på Ringön
- Göteborgs Konstförening
- Domen Konstskola
- Göteborgs Konstskola AB
- Tidskriften Paletten
- Konstnärscentrum Väst
- A Gallery AB
- Bukowskis
- Galleri PS
- Lerverk Butik & Galleri
- Galleri Anna H
- Galleri Ferm AB
- Galleri Nils Åberg
- Galleri Monitor
- KV Konstskola
- Kulturhuset Blå Stället
- Hammarkullen Konsthall
- Frölunda Kulturhus
- Göteborg Konst
- Lindholmens Konstrum
- NSFW
- Galleri Aveny
- Galleri 1
- Göteborgs Auktionsverk
- Ortens Konstfestival
- Kulturhuset Kåken
- Tidskriften Bildkonstnären
- Galleri Four
- Kulturtidningen Zenit
- Galleri Magnus Winström
- Hit
- Ord och Bild

Göteborgs konstmuseum

Göteborgs konstmuseum har sitt ursprung i konstavdelningen vid Göteborgs Museum i Ostindiska huset där Göteborgs stadsmuseum nu är inrymt. Museet har en stor samling som i hög grad gjorts möjlig av donationer.

Göteborgs konstmuseum genomför flera utställningar per år och har ett omfattande pedagogiskt program i anknytning till utställningsverksamheten. Därtill har museet under flera år bedrivit konstvetenskaplig forskning och släppt skriftserien Skiascope, där bland annat Göteborgs konsthistoria belyses ur olika perspektiv.

En förstudie genomfördes 2014-2015 med uppdrag att undersöka möjligheterna för att utveckla Göteborgs konstmuseums byggnad till en modern, energieffektiv och logistiskt välfungerande konstmuseibygnad av internationell standard.⁶

Göteborgs Konsthall

Göteborgs Konsthall visar samtidskonst i separat - eller grupputställningar. Verksamheten innefattar pedagogik och programverksamhet som kopplar an till utställningarna. Göteborgs Konsthall ingår sedan februari 2017 i Sektor Fri konst och kultur och utgör tillsammans med Urban konst och arkitektur och konstkonsulenterheten enheten Samtidskonst och gestaltning. 2016 gjordes en utredning av Göteborgs Konsthalls framtid där man undersökte möjligheten att flytta konsthallens verksamhet till en mer ändamålsenlig lokal, för att kunna utveckla verksamheten.⁷

Göteborg Konst

Enheten Göteborg Konst är en del av Sektor Fri konst och kultur inom kulturförvaltningen. Konstenhetens uppdrag är att arbeta med ny offentlig konst i stadens offentliga rum både inomhus och utomhus, i nära samarbete med andra aktörer. Verksamheten består av en konstsamling, Charles Felix Lindbergs donationsfond, Per & Alma Olssons grundskolefond, registerhantering samt processledning av enprocentregeln för staden.

Kommunfullmäktige beslutade 2013 att enprocentregeln ska gälla i för stadens bolag och förvaltningar. Syftet med enprocentregeln är att skapa ett stabilt och mer långsiktigt ekonomiskt utrymme för konsten i planeringen och byggandet av offentliga miljöer. I samband med beslutet tilldelades konstenheten ett processägarskap och uppföljningsansvar för regeln.

Göteborg Konst har tillsammans med Statens Konstråd, Trafikverket, Västrafik, Västra Götalands konstenhet och Göteborgs Stad tagit fram ett övergripande konstprogram; Kronotopia. Gestaltningarna i projektet ska ta sin utgångspunkt i staden Göteborg som plats och tidsepok.

⁶ Förstudie Göteborgs konstmuseum 2015

⁷ Göteborgs Konsthall - en utredning om framtiden DN 0185/11

Röda Sten Konsthall

Röda Sten Konsthall drivs av den ideella föreningen Röda Sten Kulturförening. Konsthallen visar internationella och svenska samtidskonstnärer och anordnar också program, samtal och workshops. Ung och skapande och Konstlabbet är Röda Sten Konsthalls verksamhet för barn och unga.

GIBCA

Röda Sten Konsthall är sedan 2006 huvudman för GIBCA, som initierades av Göteborgs Stads Kulturnämnd 2001. Sju biennaler har genomförts sedan starten. GIBCA samarbetar med en eller flera internationellt verksamma curatorer inför varje biennial, och visar internationella och svenska konstnärer.

Gallerier

Galleriscenen i Göteborg har krympt och växt i perioder. Det finns flera konstnärsdrivna gallerier och kommersiella gallerier. Här beskrivs ett urval:

Galleri Box är ett konstnärsdrivet galleri med fokus på samtidskonst som startade 1998. Box har ett program som inkluderar utställningar, konstnärssamtal, föreläsningar och seminarier.

Galleri 54 har drivits av Grupp 54:s styrelse sedan 1959 och fokuserar på att visa yngre och oetablerade konstnärskap.

Nevven Gallery är ett konstnärsdrivet galleri i Majorna. De visar svenska och internationella samtidskonstnärer och anordnar programverksamhet utöver utställningarna.

Svilova är konstnärsdriven onlineplattform med galleri och residens.

Galleri Thomassen är ett samtidskonstgalleri som etablerades 1990 och visar konstnärer från Sverige, Skandinavien och Berlin.

Galleri Majnabbe har cirka 10 utställningar per år och drivs av Göteborgs Konstnärsklubb som bildades 1933.

Tidskrifter

Paletten är en konstitidskrift som utgivits i Göteborg sedan 1940. Paletten fokuserar på den samtida konsten, dess politiska villkor och funktioner.

Glänta är en tidskrift som, sedan 1993, kommer ut med fyra nummer per år och rör sig i gränslandet mellan filosofi, litteratur, konst, politik och historia.

Kulturtidningen Zenit är en bred kulturtidning som skriver om bildkonst, teater, dans, musik, litteratur, skulptur, installation.

Iaspis bildades 1996 som en utveckling av Bildkonstnärsfondens internationella program. Konstepidemin har sedan 2013 värdskapet för IASPIS/Gbg.

Varje år bjuds två konstnärer in genom International Artists Studio Program In Sweden/Göteborg (IASPIS/Gbg). IASPIS-gruppen Göteborg föreslår gemensamt konstnärer för ateljévistelse, beslut tas sedan i Konstnärsnämnden i Stockholm som står för finansiering av resor och stipendier till de gästande konstnärerna.

ICLA – Institute for Contemporary Ideas and Art är en organisation med bas i Göteborg som utvecklar och genomför konstprojekt i samarbete med konstnärer utifrån en curatorisk idé om situation, kontext och produktion.

Produktion av samtidskonst – historik och nuläge

Läser man Skiascope om 80- och 90-talets konst i Göteborg kan man se många likheter med dagens diskussioner och debatt. Det finns inga gallerier, ingen konstmarknad, det är dåliga villkor för konsten. Den självorganiserade scenen och underground-initiativen är starka och Göteborg beskrivs inte som en konststad.

Konstnärsdrivna initiativ har historiskt sett varit starka i Göteborg. Det har funnits perioder då konstnärer och politiker samarbetat och det har gett upphov till kluster som Konststepidemin, KKV GBG, Galleri 54 och Galleri Box. Det har funnits utrymme för konsten både bokstavligt och bildligt talat.

I Göteborg har det utominstitutionella konstlivet ofta stått för vitaliteten, exempelvis i form av konstnärsdrivna initiativ med begränsad livslängd. Dock beskrivs det hur avsaknaden av tunga statliga konstinstitutioner och aktörer gjort Göteborg relativt osynligt i ett nationellt sammanhang.⁸

KKV-GBG

KKV GBG, Konstnärernas Kollektivverkstad Göteborg, är en verkstad för yrkesverksamma konstnärer, konsthantverkare, designers och professionella konstutövare och startades 1974. På KKV GBG finns 15 olika verkstäder där man kan arbeta med: brons och gjuteri, elektronik, emalj, glas, keramik, koppargrafik, laserskärare, litografi, metall, textiltätnings, textil, trä, tuft, screentryck och vinylplotter.

Konststepidemin

Konststepidemin finns i det gamla epidemisjukhuset vid Linnéplatsen i centrala Göteborg och invigdes 1987. 130 yrkesverksamma konstnärer inom konstnärliga discipliner såsom bild- och formkonstnärer, musiker, författare, regissörer, filmare, skådespelare, dansare har ateljé eller arbetsplats i Konststepidemin lokaler. Konststepidemin har förutom ateljéer och arbetsplatser också Galleri Konststepidemin och konstkritikerresidens samt är värd för Iaspis i Göteborg. Dessutom finns konstbaren BRA 10, som bland annat anordnar föreläsningar och performance.

⁸ Skiascope 3 Omskakad spelplan Konsten i Göteborg på 1980- och 1990-talet s. 12

Ateljébostäder

Mellan början av 1950-talet och till mitten av 1970-talet byggde allmännyttan mer än etthundra ateljébostäder i Göteborg. Antalet ateljébostäder har successivt minskat, och idag återstår 30 stycken. Ansvar för kön till ateljébostäderna har KRO och förvaltaren av lägenheterna och kön uppgår till 73 konstnärer, varav 45 stycken köar aktivt. Under de senaste fem åren har ingen av lägenheterna blivit ledig.⁹

⁹ *Ateljélägenheter*, Olle Niklasson Arche 2016, 54–55

Finansiärer

Stat

Stöden till Bild och formområdet fördelas av Statens Kulturråd. År 2016 fördelade Kulturrådet 2,1 miljarder till kulturell och konstnärlig verksamhet. Av 7 401 ansökningar beviljades 3 591. Den största delen medel fördelas som verksamhetsbidrag för regional kulturverksamhet inom Kultursamverkansmodellen.

År 2016 söktes totalt 21 miljoner kronor i projektbidrag, varav cirka 3,4 miljoner kronor kunde beviljas. I relation till det sökta beloppet kan noteras att det totala finansieringsutrymmet inom anslaget för bild- och formkonst för 2017 är drygt 28 miljoner kronor. Det råder hög konkurrens om medlen.¹⁰

I regeringens handlingsplan för bild- och formområdet framgår att regeringen ska se över de bidragsförfordningar som styr Kulturrådets bidrag till bild- och formområdet. Enligt Kulturrådets regleringsbrev för budgetåret 2017 bör myndigheten genom utvecklingsbidrag bland annat uppmärksamma projekt som leder till breddad delaktighet i kulturlivet. Bland annat ska insatser för att stödja regionalt utvecklingsarbete inom bild- och formområdet främjas.¹¹

Stipendier delas ut av konstnärsnämnden. Inom bild- och formområdet rör det sig om stipendier för 74 miljoner kronor. Stipendierna kan sökas av yrkesverksamma konstnärer och innefattar arbetsstipendier, residens, projektbidrag, assistentstipendier, dynamostipendiet, bildkonstnärsfondens Stora stipendium, långtidsstipendier, stipendium för internationellt kulturutbyte och resebidrag.

Region

Västra Götalandsregionen fördelar medel från kultursamverkansmodellen till institutioner, verksamheter och projekt i Västra Götalandsregionen. Regionens medel stödjer framförallt institutioner. Konstnärer bosatta i Västra Götaland kan söka arbetsstipendium, kulturstipendium och gästateljéplatser.

Regeringen beräknar att tillföra 30 miljoner kronor per år för att stärka kultursamverkansmodellen under 2017–2020.

¹⁰ Kulturrådets Årsredovisning 2016

¹¹ Budgetunderlag 2018–2020 Statens Kulturråd

Kulturnämndens sökbara stöd för samtidskonst

Enheten för kulturstöd

Göteborgs Stads stödformer är betydelsefulla för hela fältet, såväl konstnärer som utställningsarrangörer och institutioner, vilket framkommer i intervjuerna.

Kulturstöd har uppdrag att fördela stöd utifrån olika kriterier: långsiktiga stöd till verksamheter, projektstöd till projekt (tydligt definierade vad gäller början och slut) och ateljéstöd. Det finns stöd till Interkulturella projekt och En snabb slant. Kulturstöd har flera gånger påpekat att trots dessa uppdrag så finns det en problematik i hur man fördelar stöd. Sökande som egentligen skulle ha verksamhetsstöd får projektstöd, för att det inte finns utrymme att släppa in fler i verksamhetsstödspotten.

En översyn skall göras av Kulturstöds stödformer, med syfte att undersöka om de behöver ändras, kompletteras, tas bort eller omfördelas, samt för att undersöka alternativ till utskottet och behov av förändring inom bedömningsprocesser inom övriga stöd.¹²

Figur 1. Sammanställning av stödformernas behov.

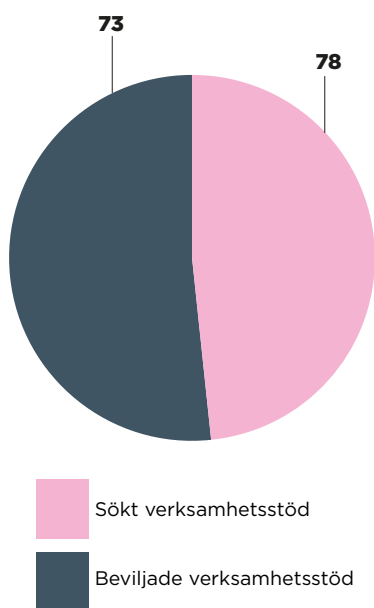
	Ansökt 2015 i tkr	Beslut 2015 i tkr	Simulerat beslut i tkr	Differens i tkr	Antal beviljade projekt 2015	Simulerat antal beviljade projekt
Projektstöd	24 758	4 340	8 622	4 282	60	92
Interkulturellt stöd	10 975	2 044	6 144	4 100	45	66
Projektstöd Film	9 903	1 700	3 130	1 430	25	32
Summa	45 636	8 084	17 896	9 812	130	190

Figuren kommer från TU 2237/15 och visar en simulering av beviljade ansökningar i relation till de som beviljades 2015. Förvaltningens bedömning är att det saknas 10 000 tkr för att alla ansökningar skulle kunna beviljas och möta aktörernas reella kostnader (inklusive 60 stycken som inte fått stöd till *Projektstöd*, *Interkulturella stöd*, och *Projektstöd för film och rörlig bild*).

Förvaltningen framhåller även att konkurrensen om projektstöd har blivit hårdare. Konsekvensen blir att rörligheten i stödsystemet minskar och att det blir svårare att ta sig in som ny aktör.

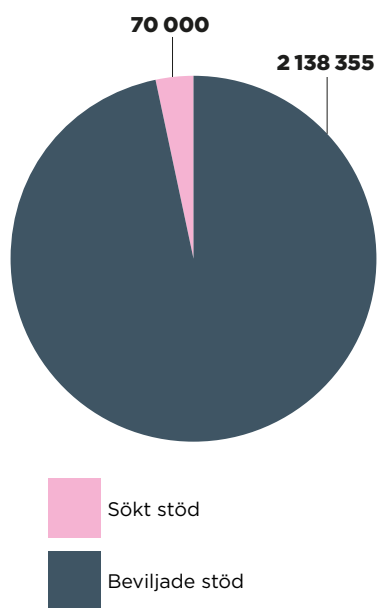
12 Nämnhandlingar Göteborgs Stad. [http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/D7E5D4B62814DE24C12580D50032155B/\\$File/PR_KN_2017%2002%2009.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/D7E5D4B62814DE24C12580D50032155B/$File/PR_KN_2017%2002%2009.pdf?OpenElement)

Verksamhetsstöd

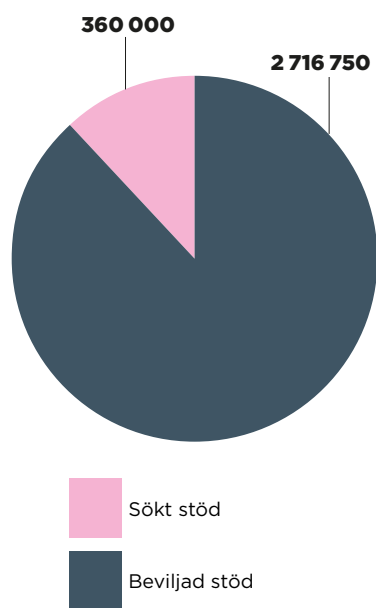

Verksamhetsstöd som hanterats 2016 (inför 2017 års verksamhet): Förvaltningen har mottagit 78 ansökningar och föreslog att 73 organisationer beviljas verksamhetsstöd 2017. Verksamhetsstöd är inte öppet för alla att söka, utan söks i samråd med Kulturstöd. Detta bidrar till att andelen ansökningar som får avslag är mindre än i de andra stödformerna.

Projektstöd

Konst/konsthantverk projektstöd 1:a halvåret 2016. Sökt 2 138 355 kronor, förslag 70 000 kronor.

Konst/konsthantverk projektstöd 1:a halvåret 2017. Sökt 2 716 750 kronor, förslag 360 000 kronor.

Stöd under 2017

Det har inkommit 92 ansökningar till förvaltningen angående projektstöd avseende våren 2017. Det sammanlagda ansökningsbeloppet uppgår till 13 479 510 kronor, vilket är närmare 2 mkr mer än föregående ansökningsperiod. Det är ett fortsatt mycket högt söktryck inom stödformen.

Förvaltningen föreslår att stöd beviljas till 29 projekt inom konstområdena teater, dans, musik, litteratur, film och konst, varav 360 000 kronor går till projekt inom konst och konsthantverk. Bedömningen av ansökningarna är gjord i enlighet med riktlinjerna om konstnärlig kvalitet, där barn och unga är en prioriterad målgrupp och där mångfaldsaspekter och potentialen att nå nya publikgrupper har beaktats. Av de föreslagna stöden är det åtta aktörer som får kulturstöd för första gången.

2017 års totala budget för projektstöd uppgår till cirka 3 200 tkr. Därutöver finns 530 tkr för förstärkningar på dansområdet och 500 tkr för förstärkningar på musikområdet.

Det har gjorts satsningar inom film och dansområdet, men det har inte gjorts motsvarande satsningar inom konst och konsthantverk/samtidskonst. Inom filmområdet finns en filmlots, som hjälper till rådgivning och tillstånd inom Göteborgs Stad. Inom dansområdet har en dansutvecklare tillsatts.

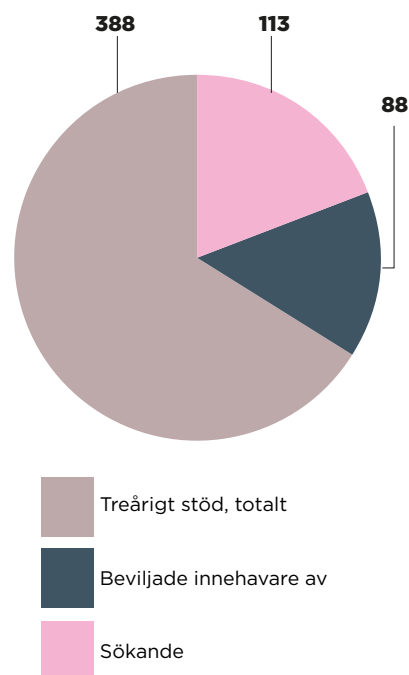
Uppföljning av projekten görs genom redovisning som aktörer skickar in till enheten för Kulturstöd. Redovisningsformulären är utformade med tanke på att vara enkla att fylla i, eftersom det är mycket administration kopplat till ansökningsprocesser överlag. Publikciffror och ekonomi redovisas såväl som utvärdering av projektets mål. Däremot är det svårare att mäta mångfaldsaspekter och hur dessa följs upp.

Ateljéstöd 2016

Ateljéstöd kan sökas av de som har

- konstnärlig högskoleutbildning om minst tre år inom fri konst, konsthantverk eller foto, vilken avslutats högst tre år innan ansökan.
- minst treårig dokumenterad erfarenhet genom en genomförd separatutställning i Sverige eller i utlandet.
- arbetsstipendium från Konstnärsnämnden.
- offentligt konstnärligt gestaltungsuppdrag.
- större samlingsutställning till exempel internationell konstbiennial, större konstmuseum eller motsvarande konsthantverkssammanhang.

Ateljén ska ligga i Göteborgs kommun och sökanden ska vara folkbokförd i Göteborg.¹³

113 sökande varav 88 beviljades ateljéstöd. Inklusive de konstnärer som sedan tidigare år beviljats ateljéstöd för en treårsperiod, betalades det ut ateljéstöd till 388 personer år 2016.

¹³ Göteborgs Stads hemsida, ateljéstöd http://goteborg.se/wps/portal/start/kultur-och-fritid/bidrag--stipendier--foreningar/kulturstod-stipendier/ateljestod/!ut/p/z/04_Sj9CPyks-syOxPLMnMz0vMAfIjo8ziAwy9Ai2cDBON_N0t3Qw8Q7wD3Py8fSyMjc3lwwkpiAJKG-AAj-gb6BbmhigAStOYF/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Konstnärers villkor

Globalisering, urbanisering och digitalisering beskrivs som de faktorer som påverkat konsten och konstnärerna mest under de senaste åren. I december 2016 kom Konstnärsnämndens rapport om konstnärers villkor ut.

- 50 % av konstnärerna bor i Storstockholm.
- 70 % bor i de tre storstadsregionerna.
- Det går 7,1 konstnärer per 1 000 invånare i Göteborg.
- Det bor 3 791 konstnärer i Storgöteborg, och 4 617 i Västra Götalands län.
- Av konstnärerna så har bildkonstnärerna högst andel som har 0 kronor i förvärvsinkomst.
- Konstnärers löneökning från 2004 till 2014 ligger på 4 %, att jämföra med den övriga befolkningens 18 %.
- Den allra svagaste ekonomin har bildkonstnärerna.
- De högre konstnärliga utbildningarna leder inte till högre lön, som ju är fallet inom de flesta andra yrkesområden.
- Konstnärer med utländsk bakgrund utgör 16 % av konstnärerna, medan det rör sig om 22 % av landets befolkning.
- Konstnärer födda i Sverige hade större inkomstökning än konstnärer födda utomlands.¹⁴

Omvärld

Konstens roll i samhället och konstnärers villkor är aktuella frågor såväl nationellt som internationellt. Göteborgs Stad antog 2013 Göteborgs Stads Kulturprogram, som sätter upp mål för konstpolitik, kulturpolitik och kulturplanering. Under 2016 påbörjades en omorganisation av förvaltningens sektorer, Fri konst och kultur, Sektor Museer, Sektor Bibliotek.

Regionalt

Västra Götalandsregionen tillför medel dels för att stärka och utveckla kollektivverkstäderna runt om i regionen, dels till de regionala museerna för att de ska kunna betala MU-ersättning till konstnärerna.

Higab har fått i uppdrag att ta fram en ny modell eller princip för hyressättning till föreningsliv och kulturverksamheter i samarbete med Stadsledningkontoret.¹⁵

Den självorganiserade samtidskonsten beskrivs i Kultur i Västs rapport *Kluster för en självorganiserad samtidskonst*, 2016.¹⁶ Synliggörande, internationellt samarbete och undersökandet av nya produktionsmiljöer var några av rapportens förslag.

¹⁴ *Konstnärers demografi, inkomster och sociala villkor – en rapport om konstnärer verk-samma inom alla konstområden i Sverige 2014 utifrån kön, ålder, inkomst, näringsverksamhet, bosättning, utländsk bakgrund, utbildning och social bakgrund.* Konstnärsnämnden 2016

¹⁵ 1281/16 Utredningen av Higab AB avseende kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, långsiktig hållbar hyresutveckling samt konsekvenser av fastighetsförsäljningar

¹⁶ *Kluster för en självorganiserad samtidskonst* Sputnes, Henrik, Kultur i Väst 2016

I Göteborg ska Akademin Bergsjön starta, som kommer att utformas likt en folkhögskola med både teoretiska och praktiska kurser med fokus på kultur och konst.

Järnhallen, Ringöns konsthall kommer att genomföra en förstudie kring hur Järnhallen kan bli ett pilotprojekt för en ny typ av konsthall inriktad på process, produktion och delaktighet. Förstudien beräknas vara klar i september 2017.

Akademin Valand genomför en alumnundersökning för att ta reda på vad de tidigare studenterna arbetar med, var de bor. Undersökningen beräknas vara klar 2017. År 2009 genomförde universitetet en alumnundersökning som visade att de som är utbildade inom Fri konst och media i lägst utsträckning arbetar med vad de är utbildade till, att de flesta är egenföretagare, samt att de överlag är nöjda med den konstnärliga delen av utbildningen men efterfrågar mer kurser som tydligare knyts till arbetslivet och försörjning.¹⁷

Akademin Valand och Högskolan för design och konsthantverks kommer att slås samman till en gemensam högskola för konst och design.¹⁸

Business Region Göteborg (BRG) genomförde runda-bordssamtal om kreativa näringar i Göteborg 2016. Samtalen har fortsatt under 2017. Ett av samtalen om konststaden Göteborg mynnade ut i ett självorganiserat initiativ som tar fram en plattform för att synliggöra konst i Göteborg, med redaktionellt urval såväl som information om aktuella utställningar. Ada/BRG genomför XX, på uppdrag av Västra Götalandsregionen. XX är ett slags utvecklingslabb, och de ska titta närmare på gallerisituationen i Göteborg. Upplägget för XX börjar med ett seminarium, där man diskuterar frågeställningar kring hur man kan förbättra för gallerier i Göteborg. Därefter tar en arbetsgrupp vid, och vidareutvecklar resultatet från seminariet samt bearbetar det till en rapport. På Ringön finns det fastighetsägare som är intresserade av att hyra ut lokaler till kreatörer. Målet är att det ska finnas billiga lokaler centralt. BRG tittar även på hur man kan skapa arbetsplatser för kreatörer i andra delar av staden, och undersöker möjligheterna för konsthantverkare att arbeta i Kviberg.

Nationellt

Sveriges kulturdepartement har påbörjat en nationell utredning om konstnärers villkor som skall vara klar i februari 2018. Den konstnärspolitiska utredningen berör konstnärer inom alla konstområden, deras förutsättningar att verka professionellt, hur digitaliseringen påverkar konstnärligt skapande och möjligheten till försörjning, hur stödformerna fungerar samt en internationell utblick. Två externa konsulter har engagerats för att arbeta med internationell utblick för att beskriva konstnärers villkor och konstnärspolitik i andra länder, respektive digitaliseringens konsekvenser för konstnärers yrkesutövande.¹⁹

17 Alumnuppföljning Göteborgs Universitet. http://studentportal.gu.se/digitalAssets/1303/1303680_KFN_alumnuppf_ljning_20100317_final.pdf

18 <http://www.gp.se/n%C3%B6je/beslutet-sl%C3%A5-i-hop-hdk-och-valand-till-en-skola-1.4235053>

19 <http://www.kulturradet.se/nyheter/2017/Kulturdepartementet-presenterar-forslag-till-utveckling-av-kultursamverkansmodellen/>

Konstnärsnämnden släppte i december 2016 sin utredning om *Konstnärers demografi, inkomster och sociala villkor – en rapport om konstnärer verksamma inom alla konstområden i Sverige 2014 utifrån kön, ålder, inkomst, näringsverksamhet, boställning, utländsk bakgrund, utbildning och social bakgrund*. I mars 2017 släppte de rapporten *Konstnärers arbetsmiljö*, en enkätundersökning som genomfördes 2016.

Myndigheten för Kulturanalys och Kulturrådet har gett ut rapporter i år som beskriver hur man ser på finansieringsbehoven och utmaningarna inom konsten, bland annat förslag på utveckling av kultursamverkansmodellen.²⁰

KRO/KIF gör en utredning, *Konstbranschen i siffror*, för att beskriva konstens ekonomi.

Initiativ som Transit Stockholm kulturinkubator har arbetat i flera år och har numera stöd från Stockholms läns landsting, de erbjuder infrastruktur för konstnärer i form av gratis arbetsplats och rådgivning under två års tid.

Stockholm höjer ateljéstödet från hösten 2017 och satsar på att bygga fler ateljéer.²¹

Det skapas ett nytt konsthus i Farsta – Konstnärernas Kollektivverkstad i Sickla och SITE, en konstnärlig plattform för scenkonst med fokus på samtida dans, kommer att flytta in i två byggnader i Telias före detta lokaler på Mårbackagatan i Farsta. De kommer att bilda det nya konshuset. KKV:s del av huset kommer att innehålla tio verkstäder för bland annat trä, brons, metall, betong, grafik, emalj och keramik. Det finns även planer på ljud- och 3D-studio. SITE:s del av Konshuset kommer bland annat att innehålla flera dansstudios och en verkstad för scenteknik.

Internationellt

Norges regering genomförde 2015 en utredning om konstnärers villkor och möjligheter till försörjning.²² Utredningen visar bland annat på att konstnärers intäkter från sitt konstnärliga arbete minskat mellan 2006 och 2013. Vidare beskriver utredningen att det för kulturpolitikens del handlar om att finna balans mellan konstens ekonomi och autonomi:

*Økonomien er et virkemiddel til å nå kunstneriske mål, enten det er ved salg/kjøp av kunst eller bevilgninger til kunstnere eller institusjoner som forvalter kunst. Det er også god økonomi i god kunst, og utallige undersøkelser og utredninger de siste årene har vist kunstens økonomiske verdi og synergi for utvikling på andre områder. Det er viktig med synergier, men også viktig at ikke andre tjener på kunsten på bekostning av kunstneren selv.*²³

Art Council England gjorde 2011 en utredning: *Business models in the visual arts* om affärsmodeller inom non-profit organisationer som visar visuell konst och vilka möjligheter som finns för att utveckla dessa arbetssätt.

Creative Land Trust är ett initiativ från Londons borgmästare, för att kunna säkra lokaler och ateljéer för konstnärligt skapande. Londons fastighetspriser och hyror är höga och ständigt ökande, och det är svårt för

²⁰ Konstnärspolitiska utredningen <http://konstnarspolitiskautredningen.se/utredningens-uppdrag/>

²¹ <http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Atelje/Nytt-atelje--och-studiostod-for-konstnarer-/Fragor-och-svar-atelijestod/>

²² *Kunstens autonomi og kunstens økonomi utredning* Norges Kulturdepartement 2015

²³ *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* s 17, 2015

konstnärerna att ha råd med en arbetsplats. Bakgrunden till initiativet att starta en fond är rapporten Artists' Workspace Study från 2014, som beräknade att 3500 ateljéer skulle vara borta år 2019, med konsekvensen att många konstnärer och kreativa skulle tvingas flytta.²⁴ Outset Contemporary Art Fund är med i arbetet och har bland annat stöttat Studio Makers med medel för att kunna samarbete med fastighetsbranschen. Målet är att säkra befintliga ateljéer och bygga nya i London och Storbritannien.

Stanford University arbetar under 2016/2017 med Creative cities, en föreläsnings- och forskningsserie som utforskar frågeställningar om konstens roll att bygga humana, mänskliga städer.²⁵

EU Creative Europe arbetar med Open Method of Coordination, och i det arbetet ingår att undersöka nya affärsmodeller inom kulturella och kreativa sektorer, såväl som kultur som en väg till social inkludering och interkulturell dialog. I en policyhandbok om hur man strategiskt kan använda EU-stöd för att stärka kulturen och ta vara på de effekter som detta ger, går de igenom exempel där olika länder har arbetat för att gynna kulturella och kreativa näringar.²⁶

Nuläge

Göteborg som konststad har under de senaste åren varit föremål för debatt och diskussion. Det finns flera parallella berättelser om Göteborg som konststad. Många vittnar om en stad där det är svårt att producera och visa konst; konsthallarna har för lite resurser, konstnärerna har små möjligheter till försörjning och ateljéplatser, gallerierna tvingas lägga ned. Det är en problematik som kan återfinnas i många städer. Den andra sidan av berättelsen handlar om möjligheterna. Det finns flera konstnärliga utbildningar, privata och offentliga utställningsplatser, en publik som tar del av det som händer och flertalet verksamma konstnärer. Internationella medier har den senaste tiden lyft fram Göteborg som en stad att upptäcka, och när de lyfter fram platser värda att besöka i staden är samtidskonstscener och museer alltid representerade.

Kulturnämndens uppdrag är att samordna stadens arbete med kulturpolitik, konstpolitik och kulturplanering samt att utforma mål och inriktningar för kulturverksamheten i Göteborg.

Kulturförvaltningen genomför en omorganisation för att vara bättre rustade för framtida demografiska och ekonomiska utmaningar. Detta innebär att enheter har omformats och olika verksamheter har gått samman: Sektor Fri konst och kultur, Sektor Bibliotek och Sektor Museer.

Under året kommer flera chefstjänster att tillsättas inom Göteborgs Stads kulturförvaltning. Göteborgs Konsthall rekryterar ny konstnärlig ledare och Göteborgs konstmuseum samt Röhsska museet söker nya chefer.

24 Artists' Studio Workspace, 2014. <http://outset.org.uk/supported-projects/studiomakers-2016/>

25 <http://www.justplacemaking.com/about.html>

26 *How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy?* EUROPEAN AGENDA FOR CULTURE WORKING GROUP OF EU MEMBER STATES EXPERTS (OPEN METHOD OF COORDINATION) http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/policy-handbook_en.pdf

Respondenternas svar

Styrkor

Att Göteborg huserar KKV-GBG, Konstepidemin och har ett aktivt konstnärskliv och självorganiserat konstliv lyfts fram som avgörande för ett vitalt samtidskonstfält. De möjligheter till att producera och ställa ut verk som dessa platser innebär är essentiella. De utgör viktiga mötesplatser för konstnärer och möjliggör nätverkande, samtal och utbyte av kunskap och inspiration. För personer som besöker Göteborg och Västra Götaland är kollektivverkstäderna avundsvärda i sin organisation och utformning, ett värde att ta fasta på och bevara enligt majoriteten av respondenterna. En respondent lyfter också fram att det är positivt med få kommersiella gallerier, att det ger plats till fler typer av konst förutom den dominerande diskursen.

KKV

KKV kopplar samman studenter med etablerade konstnärer, och ger möjligheter till vidareutbildning och att utveckla nya tekniker och kunskaper. Som medlem har man tillgång till en maskinpark där man kan arbeta med allt från grafik till textiltryck, tuftning, gjutning och slöjd i kombination med digitala arbetsmetoder, hacking och programmering. Dessutom finns tillgången till kompetensen hos alla medlemmar, som kan dela med sig av sina erfarenheter.

Konstnärerna

Respondenterna framhåller att många av konstnärerna i Göteborg håller hög internationell klass vad gäller det konstnärliga arbetet. Det finns ungefär sju konstnärer per tusen människor i Göteborg enligt Konstnärsnämndens rapport 2016. Det finns många äldre konstnärer som fortfarande är aktiva, och en ständig tillströmning av nya tack vare utbildningarna i staden.

Eldsjälar och projekt

Eldsjälarna är viktiga för Göteborg som skapar och driver de konstnärsklivna och självorganiserade verksamheterna och projektet. De många projekt som startas i Göteborg ses som positiva för konstlivet. Projekt som Ortens konstfestival, NSFW, Konstepidemins kritikerresidens och A-Venue lyfts fram som lyckade och intressanta, något som utvecklar hela samtidskonstfältet och bryter status quo.

Kollegial atmosfär

Göteborg beskrivs ha en trevlig, gemytlig och stöttande atmosfär konstnärer och arrangörer emellan. Inom det fria konstlivet hjälper man varandra, delar resurser och det finns en positiv attityd och stämning. Göteborg beskrivs som en "stor liten stad" där det är enkelt att få kontakter, och vägarna till beslutsfattarna är korta. Det finns en stor skaparlust och en vilja att arbeta tvärdisciplinärt och att samarbeta.

Utbildningar

Akademien Valand, Högskolan för design och konsthantverks, och de förberedande konstnärliga utbildningarna går inte att överskatta betydelsen av. I många svar lyfts det fram att man har sett en förbättring hos Akademien Valand vad gäller att öppna upp utbildningen mot staden och världen, med ett ökat fokus på internationella samarbeten och forskning, vilket uppfattas som mycket positivt. Studenterna ses som en styrka, då de bidrar med ny energi, idéer och ger ett mer aktivt konstliv.

Stöd

Ateljéstödet såsom *Pronto* och *En snabb slant* framhålls som positivt eftersom de kräver kortare framförhållning. Stödet är mycket uppskattat, och framhålls som en viktig förutsättning för konstnärligt skapande.

Konsthallar

En respondent menar att konstlivet i Göteborg är rikare än någonsin. Antalet konsthallar har växt under de senaste 25 åren från en till fem stycken. Konsthallen i Angered är en viktig verksamhet där man kan koppla på initiativ, och Hammarkullen konsthall ses också som en spännande scen som skulle kunna utöka och utveckla sin verksamhet.

GIBCA Göteborgs Internationella Konstbiennal

Biennalen är en viktig internationell mötesplats enligt flera respondenter. Dels med dess internationella profilering, dels för att den har hållit en hög och bra kvalitet de senaste upplagorna. Biennalen beskrivs som ett Göteborgsfenomen, att det inte hade gått att genomföra i Stockholm, utan är beroende av den prestigelöshet som finns i Göteborg, där tunga institutioner kan samarbeta.

Offentlig konst

Flera respondenter lyfter fram ICIA:s (Institute for Contemporary Ideas and Art) arbete med konst i det offentliga rummet, det beskrivs som spännande och utvecklande för staden.

Enprocentsregeln

Flera respondenter ser enprocentsregeln som en styrka, speciellt eftersom det byggs så mycket i staden. Det många önskar är bättre information till konstnärer om vilka möjligheter som finns, och de ekonomiska resurser som finns knutna till enprocentsregeln. Positivt är också att Göteborg Konst uppfattas ha en ny hållning till samtida offentlig konst, som inte finns på samma sätt i många andra städer.

Gallerier

Att gallerier har en svår situation är genomgående i svaren. Men det finns också svar som lyfter fram att det finns gallerier som visar konst som inte sanktionerats av konstvärlden, som ses som kitsch. Det finns ett flertal sådana gallerier i Göteborg, som verkar överleva, vilket är intressant att titta närmare på. De konstnärsdrivna gallerierna och nystartade mindre etableringar ses som positivt för stadens konstliv, att de bidrar till ett mer levande och vitalt samtidskonstfält.

Lokaler

En respondent menar att Göteborg har en bra situation vad gäller lokaler om man jämför med situationen i Stockholm. Det går fortfarande att hitta lokaler, men hyreshöjningarna börjar märkas.

Svagheter

Synlighet

En övervägande del av respondenterna nämner bristen på synlighet som ett stort problem. Detta berör såväl det fria konstlivet som institutioner. Det är svårt att nå ut med den egna verksamheten, att finna nya målgrupper och att få reda på vad som sker i Göteborg inom samtidskonstscenen. Många använder sig av sociala medier, men menar att filterbubblor gör det svårt att komma utanför den egna bekantskapskretsen och att nå andra än den initierade konstpubliken.

När man rör sig ute i staden är det som sker på konstinstitutionerna osynligt. Flera har nämnt Stockholms kulturtavlor som ett exempel, där man enkelt kan se vad som visas på Liljevalchs, Moderna museet och Magasin 3. Det saknas motsvarande plats för kulturinformation i Göteborg.

Det saknas en samlande plattform för bevakning, recensioner och för offentliga samtal om samtidskonsten, som kan vara till för den lokala och internationella publiken. Att inte ha en samlande portal för vad som sker i stadens konstliv är negativt. Det förblir osynligt, det är svårt att hitta för besökare, turister och potentiella studenter till stadens konstnärliga utbildningar.

Medias bristande bevakning och konstkritik lyfts av många som problematiskt på ett nationellt såväl som lokalt plan. Göteborgs-Posten upplevs inte ha någon utförlig lokalbevakning eller konstkritik, och avsaknaden av detta resulterar i ett uteblivet fördjupat samtal om samtidskonst, eftersom tidningar baserade i Stockholm sällan skriver om utställningar i Göteborg. För de aktörer som producerar utställningar innebär detta att man inte får någon som tar emot och recenserar ens arbete, samtidigt som man når färre potentiella besökare.

Resultatet av bristande mediebevakning blir också att man inte lyckas nå ny publik. Det är svårt att nå nya målgrupper, och det är svårt få publiken att ta sig till platser som inte ligger i stadens centrala delar.

Flyttar från staden

En oro som många respondenter delar är att många konstnärer verkar flytta från Göteborg. Även andra aktörer inom samtidskonstfältet ser få möjligheter att kunna stanna kvar och arbeta med konst eller utställningsverksamhet utan flyttar till andra platser där produktionsförhållandena är bättre och hyrorna lägre. Studenterna som examineras från de konstnärliga utbildningarna uppfattas söka sig till andra platser, vilket upplevs som ett resursslöseri och en oförmåga att ta hand om studenterna efter avslutad utbildning. Kompetens går förlorad och det ses som oansvarigt av några respondenter att man examinerar så många studenter om det inte finns bra villkor för dem efter avslutad utbildning.

Konstnärer och andra kulturaktörer söker sig från Göteborg för att det inte finns möjligheter att arbeta och utvecklas här. Respondenterna menar att staden inte verkar förstå att folk kommer att ge sig av om situationen förblir densamma. I flera svar lyfts berättelser fram om personer som numera jobbar för stora gallerier och spännande samtidskonstarenor, som var här för några år sedan men kunde inte arbeta här och sökte sig till andra städer som Stockholm eller Malmö. En respondent vittnar om konstnärer som flyttat till Göteborg, för att snart flytta vidare för att man inte känner att man kan stanna, man kommer ingenstans.

Det självorganiserade och civilsamhället

Den självorganiserade konsten, konstnärsdrivna och projekt som startas av civilsamhället lyfts fram som en styrka i Göteborg. Många svar vittnar också om baksidan av att förlita sig på ideella krafter: i längden är det ohållbart. Det blir beroende av individer, som inte kommer att orka arbeta ideellt i all evighet. Problematiken för det självorganiserade handlar om att det inte finns tillräcklig finansiering för att kunna arbeta långsiktigt och utvecklas. Bristen på kontinuitet när man ständigt arbetar i projekt och att frånvaron av en instans som fångar upp och arbetar vidare med intressanta projekt och initiativ lyfts också upp som problematiskt. Det finns enligt några respondenter en tendens att förlita sig på ungas entusiasm eftersom man har ett ständigt inflöde av nya studenter till universitetsutbildningarna.

Splittrad scen

Samtidskonstfältet i Göteborg beskrivs av de flesta som splittrat: det finns flera små scener, grupperingar, fraktioner som jobbar från olika håll. Att skapa kontakt mellan dessa grupper är svårt. Det finns också respondenter som vittnar om projekttrötthet - att det pratas mycket men att inget händer, man ger till slut upp tanken på att det kommer bli bättre eller att man någon gång kan sluta att försörja sig genom andra jobb och ägna sig helt åt det konstnärliga arbetet.

I några svar framkommer det att konkurrenssituationen om projekt- och verksamhetsstöd i staden inverkar negativt på möjligheterna till samarbete mellan olika aktörer.

Utställningsmöjligheter

Bristen på gallerier och utställningsplatser är stor i Göteborg. Det är en viktig del i konstnärers försörjningsmöjlighet. Några ser det som ett moment 22: man behöver separatutställningar för att få ateljéstöd, men det finns färre och färre gallerier där konstnärer kan ställa ut. De gallerier som finns i staden har inte den internationella utblick som krävs enligt några respondenter. Flera svar menar att man spelar på säkra kort vad gäller vilken slags konst man ställer ut, för att det finns få köpare bland privatpersoner, VGR och Göteborgs Stad. Detta gör att det i längden blir mindre intressanta utställningar. Detta leder i sin tur till att konstnärer söker sig till andra platser, andra städer, där det erbjuds internationell representation och en starkare marknad.

Samtidigt som man framhåller att det finns få gallerier i staden så lyfter en respondent fram att det finns ganska många gallerier som ställer ut konst som inte sanktioneras eller får en ok-stämpel av konstvärlden. Den avfärdas som kitsch men tekniskt rör det sig om yrkesverksamma konstnärer som ställer ut originalverk.

Några respondenter framhåller att det finns för få scener som ger rum för olika slags estetik.

Institutioner

Göteborgs konsthall, Röda sten Konsthall och Göteborgs konstmuseum jämförs med institutioner i Malmö och Stockholm, där Göteborgs institutioner uppfattas som svagare, otydligare och mindre tongivande i nationella och internationella sammanhang. Det saknas en eller flera starka, vassa institutioner i Göteborg. Respondenterna menar att de som finns förefaller vara underfinansierade, vilket gör att de inte kan blomma ut i sin fulla potential. Respondenterna upplever inte att det finns en produktiv rörelse mellan det fria kulturlivet och institutionerna.

Att man inte tar hand om Göteborgs Konsthall och låter verksamheten flytta till ändamålsenliga lokaler ses som mycket negativt för samtidskonsten i Göteborg, likaså att man inte tidigare påbörjade rekryteringen av konstnärlig ledare.

Ett flertal respondenter har lyft Röhsskas situation, och menar att det är mycket negativt för konsthantverk och design och för konstlivet i stort i Göteborg att museet ska stänga under drygt ett år. Det förstärker bilden av att Göteborg inte är en konst- och kulturstad.

Hyra, ateljéer och lokaler

Higabs hyressättning, marknadshyror, ägardirektiv och rivningen av Smedjegatan 5 har varit ständigt närvarande i intervjuerna. Hyreshöjningar påverkar många, och det skapar en stor oro kring hur man ska kunna behålla sin ateljé, sin arbetsplats. Det är en grundläggande förutsättning för många konstnärers arbete, att ha en plats att arbeta på. Bristen på ändamålsenliga ateljéer och lokaler är stor. Många vittnar om en tydlig gentrifieringsprocess, där man efter en tid får flytta från sin ateljé för att lämna plats åt dyra bostadsrätter. Alternativen är att flytta till stadens ytterområden eller att betala långt mer i hyra. I många svar framkommer det att hyrorna för ateljéer är för höga.

Förutom ateljéer är det också svårt att få tillgång till andra slags lokaler. Att inte kunna hitta ett projektrum eller en utställningslokal är besvärande, och det är svårt att få hyra sådana utrymmen i staden även om det finns tomma och outnyttjade lokaler.

Representation och inkludering

Flera respondenter har nämnt representation och inkludering som en överlevnadsfråga för stadens institutioner, dess konstnärliga utbildningar och konstlivet i stort. Det etablerade konstlivet och kulturförvaltningen i Göteborg beskrivs som i huvudsak bestående av vit medelklass som bor eller verkar i centrala Göteborg, och besökarna eller publiken upplevs ha samma bakgrund. Förutsättningarna för att hela stadens befolkning ska speglas i den konst som visas och kunna delta i konstlivet i staden beskrivs

som mycket dåliga. I svaren vittnar respondenterna om frustrationen som skapas när man inte blir tilltalad eller får vara avsändare, utan endast mottagare av en viss typ av samtidskonst.

Detta gör att många perspektiv går förlorade som hade kunnat ge ett rikare konstliv. Föreställningar om vem som kan vara konstnär och vem som är avsändare respektive publik upplevs som mycket problematiska och svåra att förändra. Det finns också spärar för att man ska kunna visa sin konst, och det i kombination med få utställningsplatser gör det svårt för konstnärer att bli synliga.

Samtidskonsten i Göteborg beskrivs som väldigt centrumfokuserad, både vad gäller utbud och publik. Bristen på hela staden-perspektiv gör att tillgången till kultur är ojämn mellan olika stadsdelar, vilket många respondenter framhåller som en viktig sak att förändra.

Utbildning

Att inte bli tillräckligt väl förberedd på vad som väntar efter konstnärlig utbildning är något som har framkommit i svaren som en brist hos konstnärliga utbildningar i Göteborg. Att få verktyg för hur man ska hantera de tuffa förutsättningarna, som att samarbeta för att dela på resurser och att kunna navigera i en osäker tillvaro är sådant som några respondenter upplever saknas under den konstnärliga utbildningen. En observation som gjordes var att de flesta inte kommer att ha lika bra villkor som de hade under studietiden under sitt yrkesliv.

Stressen man känner inför att slå igenom och att lyckas är också något som kommit upp i svaren. En respondent beskriver hur den konstnärliga karriären har gått från att man arbetar under flera år, kanske decennier med sin konst, och når kulmen på sin karriär vid 50-60 års ålder till att man helst ska ha slagit igenom redan under utbildningen, eller precis efter examen.

Många svar lyfter fram att man som konstnär får olika förutsättningar beroende på om man läst på Högskolan för design och konsthantverk eller Akademin Valand. Det finns en statuskillnad mellan bildkonst och konsthantverk, där konsthantverk har lägre status enligt respondenterna.

Konstnärers villkor

De flesta vittnar om att brödjobb är ett måste för att kunna arbeta med sin konst eller med utställningsverksamhet. Ofta tar det upp majoriteten av ens tid, eller tar över helt eftersom man måste försörja sig. Några respondenter beskriver det som att man arbetar på sitt brödjobb och sedan försöker arbeta med sin konst, men energin och tiden räcker inte, vilket resulterar att det konstnärliga arbetet blir lidande. Ett fåtal konstnärer lyckas få arbetsstipendier och kan få tid till det konstnärliga arbetet, men stipendierna är inte pensionsgrundande. För några handlar det i förlängningen om ett ultimatum: sluta eller minska ned på tiden som man arbetar med sin konst, eller flytta till en annan plats där förutsättningarna är mer gynnsamma. Det saknas strategier för hur konstnären ska överleva.

Trygghet

Konstnärer har det svårt ekonomiskt. Under det senaste decenniet har villkoren blivit sämre enligt konstnärsnämndens rapport, något som respondenterna bekräftar. Rädslan och oron inför vad som ska hända om man drabbas av sjukdom, blir arbetslös och hamnar mellan stolarna i systemet är överhängande. Eftersom arbetsstipendier oftast inte är pensionsgrundande är även detta en källa till oro för många konstnärer.

Stöd, stipendier och bidrag

Det uttrycks en stor frustration över att man som konstnär dels måste ha ett annat jobb vid sidan av konstnärskapet, dels att det handlar om att i huvudsak leva på statliga, regionala eller kommunala medel i form av stipendier. Några påpekar att stöden inte kan försörja konstnärerna hela livet, och undrar hur det är tänkt att konstnärerna ska leva och arbeta.

Stödformerna som finns beskrivs som otillräckliga sett till behovet, otillgängliga i hur ansökningarna är utformade och att det inte informeras tillräckligt om vad som finns att söka. Stödets kriterier beskrivs som fyrkantiga, utan utrymme för gränsöverskridande samtidskonst, hybridprojekt mellan olika konstarter och experiment.

Offentliga medel och kulturstöd ger för lite pengar. Ofta gör man en ansökan för ett projekt och beviljas hälften av pengarna. Men sökanden behöver inte ge en reviderad projektplan, utan förväntas göra lika mycket med hälften av pengarna vilket inte är hållbart. Det finns en obalans mellan vad man stödjer och inte stödjer, i den mening att det är svårt att se varför vissa projekt får stöd men andra inte.

Tillgänglighet

Konstnärer med funktionsvariationer har en mycket besvärlig situation som enligt ett svar beror på neddragningen av assistenttimmar, vilket medför att man får svårt att skapa och arbeta konstnärligt. Personer med funktionsvariationer blir också ofta mottagare istället för avsändare och aktörer.

Att kunna söka stöd för sina projekt och verksamheter är svårt för många, det kan handla om en funktionsvariation som gör det svårt att arbeta i det textbaserade ansökningsformatet, eller att man kanske inte har de språkliga förutsättningarna som krävs. Att texten om verket eller projektet väger tyngre än verket självt i ansökningsprocessen ses som mycket problematiskt.

Informationen till nyanlända konstnärer är bristfällig, de får inte reda på vilka möjligheter som finns att söka projektmedel och bidrag.

Konstmarknad

Många svar vittnar om en närmast obefintlig konstmarknad, med flertalet konsekvenser: dels för konstnärers försörjningsmöjligheter, dels för att det är platser där man kan möta konst utanför institutioner. Viktiga aktörer som Göteborgs konstmuseum och Göteborg Konst har för små budgetar för inköp, där man inte kan stötta konstnärerna eller galleriscenen på det sätt som skulle behövas.

Flera respondenter menar att Göteborgs industriella arv medför att det inte finns en tradition av att köpa konst, och att de som har ekonomin för det lägger pengarna på andra saker. Det finns också de som menar att de ekonomiska resurserna finns i Stockholm där den största marknaden är koncentrerad. Att det inte köps konst i stor utsträckning i Göteborg gör situationen allt svårare för gallerierna och konstnärerna, som behöver ställa ut för att kunna bli berättigade ateljéstöd och för att försörja sig.

Mötesplatser

Något som många lyfter fram är hur det finns internationella mötesplatser för film och dans i Göteborg i form av Göteborg Film Festival och Dans- och teaterfestivalen, men det saknas något liknande för samtidskonsten. Eftersom många respondenter framhåller att det finns flera scener inom samtidskonstfältet, flera grupperingar, så önskar man mötesplatser där man kan träffas. GIBCA uppfattas inte vara en mötesplats som möter respondenternas behov.

Negativ bild av Göteborg som plats för samtidskonst

Respondenterna är överens om att Göteborg inte har lyckats befästa sig som en konststad. Några respondenter menar att det inom konstlivet finns en lokalpatriotism tillsammans med dåligt självförtroende som är besvärande, att konstscenen framförallt fokuserar på att det går dåligt, och att det blir som en självuppfyllande profetia. Man ser inte det positiva som sker i staden och debatterna som lyfts fram är övervägande negativa och dessutom är man inte intresserad av att ta del av konstnärer och uttryck utifrån.

Att man är alltför fokuserad på det lokala konstlivet ses av vissa respondenter som problematiskt. Det blir ingen dynamisk samtidskonst om det inte kommer influenser utifrån, och det saknas ett utbyte med det internationella samtidskonstfältet. Det verkar finnas en tudelning, där en del vill ha ökat fokus på det lokala konstlivet och en annan del vill se mer internationellt samarbete och utbyte.

Göteborg & Co figurerar i många svar, främst då man kritiserar deras förhållningssätt till det fria konst- och kulturlivet. En brist på väl genomarbetat innehåll i evenemangen och att man inte lyfter fram det fria kulturlivet tillräckligt eller samarbetar med det är besvärande enligt många respondenter.

Omvärld

I några svar framkommer det att Göteborgs institutioner inte anses vara bra på internationella samarbeten. Det görs få EU-projekt och man arbetar inte på samma sätt som Dans & Teaterfestivalen eller musikfältet gör när det kommer till internationell utblick och samverkan.

Kulturpolitiken

Något som kommit upp i flera svar är en undran om vad politikerna och kulturnämnden vill med konsten i staden. Vilken riktning staden vill röra sig i med sin kulturpolitik är otydlig enligt några svar. De prioriteringar som görs i Göteborgs Stad anses vara svåra att förstå. De politiska direktiven fortsätter att öka samtidigt som anslagen och grundfinansiering till

institutioner minskar. Det finns en stark uppfattning om att Göteborgs Stad ger med ena handen och tar med den andra. Higab är ett exempel som kommit upp, där man å ena sidan har ateljéstöd men å andra sidan vill höja hyrorna.

GIBCA Göteborgs Internationella Konstbiennial

Det finns väldigt skilda uppfattningar om GIBCA, vilken roll biennalen har och om den är bra för konstlivet i staden och regionen. Några respondenter menar att den lokala konstscenen borde få större plats i biennalen, att den borde lyfta fram Göteborgskonstnärer. Andra svar säger att det är viktigt med de internationella influenser som biennalen ger. Det riktas uppmärksamhet från den internationella samtidskonstscenen mot Göteborg, och det kommer hit internationella curators, konstnärer och kritiker för att ta del av utställningarna.

Utvecklings- möjligheter

Även om förutsättningarna för att arbeta med samtidskonst i Göteborg beskrivs som svåra finns det inte brist på idéer som skulle kunna utveckla fältet. Flera respondenter har diskuterat olika förslag och lösningar under lång tid. Det man efterlängtar är att staden vågar satsa och experimentera, att man har tillit till processerna och låter saker få ta tid.

Internationell samtidskonst

Ett stort antal av respondenterna framhåller att det är av yttersta vikt att Göteborg är en del av den internationella samtidskonstscenen. Att utveckla samarbeten på individnivå såväl som på institutionsnivå ses som en stor utvecklingsmöjlighet. De effekter som man vill uppnå är en större rörlighet och vitalitet, där det finns balans mellan att vi visar och samarbetar med internationella aktörer i Göteborg, såväl som att Göteborgs konstnärer och institutioner syns ute i världen. Gallerierna skulle kunna satsa på att ta in internationella konstnärer och att representera dem liksom institutionerna måste visa internationell konst för att vitalisera och väcka intresse.

Detta för att förankra Göteborg i världen, som en plats för samtidskonst. Konstnärerna måste känna att man når ut utanför Göteborg när man ställer ut här, speciellt eftersom galleriscenen inte finns här på samma sätt.

Mötesplatser

Att anordna fler mötesplatser för samtidskonst är en viktig utvecklingsmöjlighet. GIBCA lyfts i några svar som ett exempel på mötesplats, men det finns en önskan om fler, olika mötesplatser. Förslagen handlar om att man skulle kunna arrangera konferenser, mässor med utställningar likt dem som finns i Basel²⁷ och Miami eller att ordna en konferens om samtidskonstens produktionsvillkor. Residensverksamhet utöver det som finns idag ses som en attraktiv möjlighet för att få till internationellt utbyte och att arbeta på nyskapande vis inom olika institutioner och verksamheter.

Eftersom utbildningarna är väldigt betydelsefulla för Göteborgs konstliv är en idé att göra en konstmässa på Heden, där fokus ligger på att visa examensarbeten av studenterna vid Akademin Valand och Högskolan för design och konsthantverks. Flera respondenter lade vikt vid att det är önskvärt med flera slags mötesplatser.

Stadsbyggnad och lokaler

Tillgången till lokaler och ateljéer är essentiell för många av de verksamma inom samtidskonsten i Göteborg. Att kunna ha en plats att arbeta på och möta publik är en mycket viktig förutsättning. Både att bevara de platser som finns och att säkerställa att det finns utrymme för samtidskonst i de nya delarna av staden är centralt. Idéerna från respondenterna handlar om att utforska olika sätt att införliva ateljéer i bostadsområden. Att se till att de finns i varje bostadsområde, för att se till att konstnärer kommer ut i staden. Tidigare fanns det många ateljébostäder i Göteborg, något som

27 <https://www.artbasel.com>

flera respondenter gärna skulle se mer av. Exempelvis kan det handla om att bygga nytt eller överlåta lämpliga befintliga byggnader till exempelvis ateljéföreningar för att kunna skapa fler kulturkluster som exempelvis Konstepidemin. Många nyetablerade projekt skulle behöva hjälp med lokalförmedling, en instans som kan vara en länk mellan fastighetsägare och hyresvärdar och de som söker en plats att vara på, alternativt att det upprättas ett register för lokalförmedling specifikt för konst- och kulturverksamheter.

Några respondenter ansåg att man bör säkra lokaler för konst, så att de inte riskerar att försvinna i gentrifieringsprocesser. Eventuellt skulle man kunna bilda ekonomiska föreningar som kan äga husen, byggnaderna och lokalerna. Respondenterna som kom med dessa förslag menar att staden skulle kunna vara en part i detta och stå för den ekonomiska risken. Dessa hus skulle kunna husera olika typer av konstnärlig verksamhet.

Enprocentsregeln

Alla tillfrågade är medvetna om att det behövs mer resurser inom samtidskonsten, och att det är osannolikt att dessa kommer att komma från kommunalt, regionalt och statligt håll. Därmed finns det ett driv att undersöka hur man kan få in ekonomiska resurser från andra sektorer i samhället. Något som framhålls som positivt är enprocentsregeln i Göteborg. Det ses som en utvecklingsmöjlighet där det också handlar om att fler konstnärer ska veta om denna möjlighet, att kunna söka uppdrag.

Göteborgs Konsthall

Göteborgs Konsthall är en viktig plats för samtidskonsten. Inte bara på grund av dess verksamhet utan också som symbol, som Sveriges andra stads konsthall. Flera respondenter menar att det finns en enorm utvecklingsmöjlighet och profileringsmöjlighet för staden om man kan ta vara på konsthallen och förlägga verksamheten till mer ändamålsenliga lokaler, något som tidigare varit under utredning inom kulturförvaltningen. Respondenterna framhåller att det finns exempel runt om i världen där konsthallar och museer verkligen har profilerat städer och att det finns utrymme för fler konsthallar som skulle kunna skapa mer dynamik inom samtidskonstfältet.

Fria konst och kulturlivet

Det fria konst- och kulturlivet och den självorganiserade samtidskonsten ses av majoriteten av respondenter som motorn i Göteborgs konstliv. En utvecklingsmöjlighet som är viktig att ta vara på är att förvalta dess engagemang, energi och dess idéer och projekt. Samarbetet mellan olika fria aktörer och mellan institutioner kan utökas och utvecklas. Institutionerna ser möjligheter att de kan vara mer ute i staden för att arbeta mer med "hela staden" perspektiv, såväl som att bjuda in och samarbeta med det fria konst- och kulturlivet. De fria aktörerna i sin tur ser många möjligheter till samarbete i staden men behöver ökad finansiering för att kunna genomföra projekt, residens och utställningsverksamhet.

Utbildning

Flera av respondenterna ser att det finns mycket att göra för att stärka de estetiska ämnena i grundskolan. Konst är språk och att utveckla människors tillgång till andra uttryckssätt än det skrivna och talade språket är ett viktigt demokratiskt utvecklingsområde. I svaren tas undervisningen i grundskolan upp där man gärna ser att man stärker de estetiska ämnena. Även utanför skolan behöver barn och unga få fler möjligheter till konstnärligt skapande, i alla stadsdelar. En utvecklingsmöjlighet är att skapa makerspaces för barn och unga där de kan möta konstnärer och testa konstnärliga uttryckssätt. Några respondenter lyfter hur viktigt det är att satsa på det professionella såväl som amatörer och unga – hela fältet behövs.

Som planerna ser ut nu, så kommer Göteborgs Universitets konstnärliga utbildningar att flytta till Campus Näckrosen, där de kommer att vara samlade. Akademin Valand, Höskolan för design och konsthantverk, Höskolan för scen och musik kommer att vara nära humanistiska fakulteten och ligga närmare Götaplatsens kulturinstitutioner. Några respondenter ser möjligheter i att de konstnärliga utbildningarna samlas i Campus Näckrosen och att det kommer att öppna upp för fler samarbeten och gränsöverskridande projekt mellan scenkonst, konsthantverk och samtidskonst.

Stödformer

En uppmaning är att granska stödformerna och se till att de är flexibla, inkluderande och anpassade efter konstnärernas arbetssituation. Många respondenter ser detta som en möjlighet att stärka konstnärernas villkor och förbättra deras ekonomi. Att hitta fler sätt att göra ansökningar på som tar hänsyn till olika funktionsvariationer och språkförmågor är betydelsefullt för att fler ska få tillgång till stödformerna. Några respondenter ser också att man har behov av stöd som kanske inte i första hand behöver vara monetärt. Att få rådgivning och löpande utvärdering under projektets gång, att få kompetensutveckling i marknadsföring eller publikarbete och kanske bli sammankopplad med producenter lyfts fram som möjliga vägar att gå för att skapa mer hållbara arbetsvillkor.

Stadens roll

Tydligt i svaren är att man önskar en vision från stadens håll. Man önskar ha svar på frågorna om vad man vill med konsten och konstnärerna och hur konsten ska leva. Det finns en möjlighet att formulera en vision utifrån det antagna kulturprogrammet för att tydliggöra stadens hållning till konsten.

Kommunikation, synlighet

En samlande webbplattform är efterlängtad bland majoriteten av respondenterna. Det som efterfrågas är en webbplattform som kan kommunicera allt som sker i staden, alla vernissager, utställningar, samt publicera recensioner och konstkritik.

Konstnärlig produktion

Flera har uttryckt en vision om att göra Göteborg till den bästa staden för konstnärlig produktion. Det behövs plats att göra saker på, projektateljéer, studios, utställningslokaler. Vissa har lyft fram att man skulle kunna knyta an till stadens industriella arv och ha smedjor och verkstäder.

Om konstnärer upptäcker att man kan komma hit och jobba, så kommer resten också – gallerier, konstmarknad. Flera framhåller också att konstvärlden är global, och det går att arbeta i Göteborg och vara representerad på andra platser. Om det skulle finnas bättre möjligheter att arbeta i Göteborg så skulle fler kunna stanna kvar.

Sammanfattning – styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter

Styrkan i Göteborg är då som nu, den konstnärsdrivna och självorganiserade samtidskonsten i hög grad. Det finns en stöttande, kollegial atmosfär, flera utbildningar som ger ett inflöde av studenter. Det finns en internationell konstbiennal, flera institutioner som visar samtidskonst. Konstnärskluster som Konstepidemin och KKV-GBG, samt ateljéföreningar runt om i staden utgör viktiga mötesplatser såväl som arbetsplatser.

Det finns möjlighet att söka ateljéstöd och andra medel för verksamheter eller projekt. Det finns flera drivande och engagerade individer och organisationer som brinner för att utveckla samtidskonsten i Göteborg.

De svagheter som respondenterna har identifierat berör alla olika skikt av Göteborgs samtidskonstfält. Fria utövare och konstnärer, gallerier, institutioner behöver på olika sätt möta flera utmaningar. En mycket viktig fråga rör representation och hela staden-perspektiv. Det finns en oförmåga när det kommer till att ha interkulturell dialog, och att representera stadens befolkning på kulturförvaltningen, institutioner och på konstnärliga utbildningar.

På en övergripande nivå handlar det om en bristfällig kulturpolitik som inte svarar på frågan hur konsten och konstnärerna ska leva. Det handlar också om hur man ser på värdet av konst och kultur och hur man finansierar de olika institutionerna.

Flera respondenter har ifrågasatt stödsystemets utformning. Kulturstöd kommer att göra en översyn av stödformerna, när är ännu inte bestämt. Tillgången på lokaler och ateljéer anpassade efter olika konstnärliga uttryck och arbetsmetoder är dålig och konflikten mellan Högab och deras hyresgäster, samt mellan den privata fastighetsägaren som vill bygga om Smedjegatan visar på svårigheterna som är kopplade till konstens och kulturens plats i staden.

Man ser också outnyttjad potential inom samtidskonsten – Göteborg skulle kunna satsa på att lyfta fram och utveckla det konstliv som finns. Även fler internationella samarbeten skulle kunna lyfta stadens konstliv.

Utvecklingsmöjligheterna som respondenterna lyfter fram rör just hur man skapa förutsättningar för goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna och hur man kan arbeta från stadens håll med att stärka infrastrukturen till exempel genom att bygga fler ateljéer och bevara de som finns, att utöka stöden till samtidskonst och göra dem mer långsiktiga.

Respondenterna ser hur man i kulturförvaltningen, i samarbete med andra förvaltningar, kan driva arbetet med att göra Göteborg till den bästa staden för konstnärlig produktion tillsammans med de konstnärsdrivna och självorganiserade initiativ som finns. Det finns också en stark önskan om att staden ska synliggöra och värdesätta det arbete som konstnärerna gör.

Sammanfattning av förslag utifrån intervjuer

- Samverka mellan institutioner och det fria konst- och kulturlivet kring hur man kan arbeta för en bättre representation och inkludering inom samtidskonstfältet.
- Satsa på kommunikation och utbyte mellan konstnärer och politiker.
- Utveckla stadens internationella samarbeten för att stärka samtidskonstscenen och ta del av mer resurser genom till exempel EU-finansiering.
- Satsa på Göteborg som konstnärlig produktionsstad med olika slags produktionsmiljöer i olika stadsdelar. Undersök möjligheten att ta del av regionala utvecklingsmedel för bild och form.
- Ta vara på projekt som pågår, som Västlänken Kronotopia, och gå i bräsch för en ny sorts stadsutveckling med konst och kultur i fokus. Undersök om man kan vidareutveckla arbetet med enprocentsregeln.
- Undersök möjligheterna för att starta en konstmässa eller samtidskonstfestival.
- Satsa på att bevara och bygga nya ateljéer och ateljébostäder. Tillsätt en koordinator som kan sköta det administrativa arbetet med ateljéer i olika kollektiv, för att frigöra tid för konstnärerna att skapa konst.
- Tillför medel till Kulturnämndens sökbara stöd. Undersök hur stödformerna ska vara utformade för att passa konstnärernas arbetsituation som den ser ut idag, och för hur den kan se ut i framtiden. Utöka informationen om stödformer och enprocentsregeln till alla konstnärer i staden.
- Våga satsa på samtidskonsten.

Förvaltningens analys och förslag

Styrkorna, svagheter och utvecklingsmöjligheterna som beskrivs i svaren berör flera olika områden inom kultur- och konstpolitik, som också gränsar till andra politikområden.

Det framkommer tydligt att de flesta institutioner, projekt, gallerier och konstnärer som är verksamma inom samtidskonstfältet är underfinansierade och har svårt att försörja sig på sitt konstnärliga arbete. Det behövs mer pengar till samtidskonsten och det är en viktig förutsättning för att kunna arbeta, skapa, ställa ut och förmedla konst. Satsningar som gjorts på andra konstområden som film och dans i Göteborg har inte gjorts inom samtidskonsten. Det är också tydligt att Kulturstöd skulle behöva utöka budgeten för sökbara stöd och att detta skulle kunna möjliggöra för fler aktörer att genomföra projekt.

En mycket viktig fråga för Göteborgs samtidskonstfält är tillgången till lokaler, hållbar hyressättning och möjlighet att verka långsiktigt. Bristen på lokaler kan medföra att många intressanta och relevanta konstverk, projekt och verksamheter inte kan realiseras, med ett mindre vitalt konstliv och därigenom stad som konsekvens. Higabs ägardirektiv samt deras utredning kring hållbar hyressättning för kulturverksamheter är en mycket viktig del i denna problematik.

Konstnärers möjlighet till försörjning är en annan viktig fråga: utvecklingen av konstnärers inkomster har försämrats sedan 2004 och situationen är ohållbar för många. Låga inkomster i kombination med att man inte har tillgång till sociala trygghetssystem skapar stark stress hos många konstnärer.

Det är tydligt i intervjuerna att Göteborg måste våga satsa, för att kunna befästa sig som en konststad och för att skapa goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna. Staden måste våga vara i framkant och tänka nytt kring hur man kan arbeta med konstens roll i samhället och staden, frigöra tid och plats för konstnärer och institutioner att experimentera och utvecklas. För att göra sådana satsningar behövs det mer resurser till samtidskonsten. Det finns helt klart stora behov av satsningar inom hela fältet, vilket ger Göteborgs Stad ett gyllene tillfälle för att göra modiga, nyskapande och välbehövliga satsningar på samtidskonsten.

Det är också otroligt viktigt att denna genomlysning inte blir "ännu en utredning". Istället bör man utifrån respondenternas idéer och genomlysningens förslag agera, med kortsiktiga projekt som kan genomföras under tiden man utvecklar de mer långsiktiga strategierna och modellerna för hur man kan förbättra för konsten och konstnärerna och stärka infrastrukturen.

Efter att ha genomfört denna utredning har jag fått en större förståelse för vilket komplext fält samtidskonsten utgör. Komplexiteten medför att det är svårt att finna en enkel lösning på de många problem som fältets aktörer står inför.

En möjlighet utifrån respondenternas svar, består i att titta närmare på hur andra arbetar med produktionsmöjligheter för samtidskonst och utforma modeller anpassade för Göteborgs förutsättningar. Att ge tid och plats till det konstnärliga arbetet skulle vara en värdefull satsning från Göteborgs Stads sida. Idén om att utveckla produktionsmiljöer för samtidskonst återfinns bland annat i en utredning från 2013: Konst, produktion och internationellt utbyte, Göteborg som framtida konststad av Anna van der Vliet såväl som i Kultur i Västs rapport Kluster för en självorganiserad samtidskonst.

Det finns gott om initiativ vad gäller kulturella och kreativa näringar, och man kan titta på dessa för att få inspiration kring olika lösningar, men vad gäller produktionsmiljöer för samtidskonst är det otroligt viktigt att inte fokusera enbart på näringsaspekten, utan också titta på möjlighet till experiment, vidareutbildning, kunskapsutbyte och konstnärlig utveckling.

Det finns flera slags modeller för hur man kan arbeta för att förbättra infrastrukturen för konstnärligt skapande från olika platser. Här följer några exempel:

Transit Kulturinkubator, Stockholm

Transit erbjuder kontorsplats, workshops och handledning som en form av stipendium till yrkesverksamma konstnärer. Transit startades 2004 av Konstfack och ombildades i samband med Stockholms Läns Landstings finansiering till en fristående ideell förening 2010. Transit håller till på Telefonplan och har 360 kvadratmeter lokaler som delas av 25-30 konstnärer.

Yrkesverksamma filmare, musiker, scenkonstnärer, bildkonstnärer och formgivare kan ansöka om arbetsplats hos Transit och om de blir beviljade får de tillgång till kontorsplats under två års tid, utan att behöva betala hyra. Förutom att konstnärerna får tillgång till lokaler att arbeta i under dessa två år, så får de också råd från den ideella föreningen som driver verksamheten, i form av workshops i avtal och förhandling, bokföring, deklaration och moms, konstnärliga processer, retorik och ledarskap. Transits mål är att de ska bidra till bättre förutsättningar för bildkonstnärer, filmare, scenkonstnärer, musiker och formgivare att utöva och livnära sig på sitt konstnärskap och sin kompetens.

”Om fler konstnärliga verksamheter ges de förutsättningar de behöver för att stärkas kommer vi alla att kunna ta del av ett utvecklande och utmanande konst- och kulturutbud – En viktig ingrediens i uppbyggandet av ett öppet och inkluderande samhälle.”²⁸

²⁸ <http://transitsthlm.se/>

Les Laboratoires d'Aubervilliers, Paris

I Paris finns nätverket Tram, som består av ett 30-tal samtidskonstinstitutioner i huvudstadens utkanter. Les Laboratoires d'Aubervilliers är en av dem. Sedan 1993 är verksamheten inhyst i det som tidigare var en metallurgifabrik på 900 kvadratmeter. Tre stora lokaler går att använda till utställningsverksamhet, möten med publiken och framträdanden. Syftet med Les Laboratoires d'Aubervilliers och de andra institutionerna som ingår i Tram, är att producera och visa samtidskonst i Île-de-France regionen. Tonvikten ligger på att ge konstnärer plats och tillfälle att experimentera och att ge tid åt konstnärlig utveckling.

Art Factories/ Fabriqués de Creació, Barcelona

Art factories finns i fem av Barcelonas tio distrikt, på sju platser: Fabra i Coats, el Graner de la Philips, La Seca, la Central del Circ, la Nau Ivanow, l'Ateneu Popular 9 Barris och Hangar. Gamla industribyggnader renoveras för att konstnärer och kreativa näringar ska ha plats att arbeta och verka och möta publiken, de ska bli "artistic creation facilities". Efter renoveringen överlämnas driften av byggnaderna till olika föreningar och grupper.

Syftet med projektet är att öka tillgången på platser i staden där man kan skapa konstnärligt inom visuell konst, musik, dans, cirkus och andra performativa konstarter. Det långsiktiga målet är att stimulera stadens invånares kreativitet.

Å ena sidan ger nätverket yrkesverksamma såväl som medborgare tillgång till utrymmen som behövs för kreativ, konstnärlig utveckling. Å andra sidan blir det ett sätt att fördela kreativiteten mellan stadsdelarna, för att förhoppningsvis vitalisera områdena där fabrikerna ligger. Programmet koordineras med det stöd som ges till privata och frilansinitiativ i staden, som under många år har haft uppgiften att främja nyetablerade kreatörer.

Stadsfullmäktige i Barcelona har ett pågående uppdrag med att utveckla detta projekt genom kommunala Institute of Culture, som leder initiativet och ger basfinansiering. Målet är att det ska finnas upp till 30 000 kvadratmeter för konstnärlig produktion i konstfabrikerna. Projekten i byggnaderna utförs i nära samarbete med den lokala kultursektorn. Hanteringen av några av byggnaderna har redan överförts till föreningar och grupper som använder dem: den katalanska Association of Circus förvaltar "la Central del Circ", till exempel. Art Factories har inneburit ett nytt sätt för att ge energi till det kulturella systemet i Barcelona när det gäller utbildning, skapande, produktion och forskning.

Göteborg

Platser där konstnärer kan arbeta och samlas har vi exempel på här i Göteborg. Det som man kan ta med sig från de olika exemplen ovan är att det handlar om att ge plats och tid till konstnärlig utveckling, vilket riskerar att försvinna när platser som KKV-GBG hotas av fördubblade hyror.

Det finns förutsättningar i Göteborg att skapa interdisciplinära center för konstnärlig produktion, med tanke på de konstnärer som redan finns här, de som kommer att söka sig hit och de som examineras från de konstnärliga utbildningarna.

Jag ser att det skulle finnas utrymme för flera sådana hus, eller platser där konstnärer kan få tillgång till gratis arbetsplats. Eftersom vi har de konstnärliga utbildningarna i staden finns det möjlighet att utforma dels

något som riktar sig till nyutexaminerade studenter där de kan landa efter utbildningen och få råd kring hur de kan arbeta med sitt konstnärskap och sin försörjning. För konstnärer som är yrkesverksamma kan ett liknande stipendium som Transit innebära att man får en plats och kanske också mer tid till sitt konstnärliga arbete, där kostnaden för lokalen och hyreshöjningar inte är ett problem.

Det som också är viktigt att lyfta i samband med dessa exempel är gentrifieringsproblematiken och hur invånarna i till exempel Barcelona uppfattar omvandlingen av staden. Det är oerhört viktigt att inte bara skapa en stad för näringsliv och turism, den ska också fungera för invånarna.²⁹

Kulturkonsekvensanalys (KKA) som verktyg för att lyfta kulturvärden i staden

En möjlighet som finns är arbetet som påbörjats på Kulturstrategiska avdelningen med Kulturkonsekvensanalys. KKA är ett verktyg för att inventera, beskriva och lyfta fram de kulturella värden som finns på en plats. Kulturstrategiska avdelningen på Kulturförvaltningen utvecklar KKA som verktyg och metod. Det finns exempel som Kulturlivsundersökningen som gjordes av Slakthusområdet i Stockholm, som liknar den typ av undersökning som KKA innebär. Undersökningen gjordes för att identifiera det kulturliv som finns på platsen och vilka behov och vilken potential som finns där.

KKA skulle kunna bli ett sätt att bevara platser med kulturella värden, att se till att de finns kvar eller alternativt se till att de har förutsättningar att finnas, men i andra lokaler på platsen ifråga. Platser som Sockerbruket, Konstepidemin, ateljéer på Lindholmen, tillsammans med offentliga konstverk och andra slags mötesplatser är viktiga för stadens konstliv och utveckling.

Göteborg har påbörjat en omfattande stadsutvecklingsprocess, där det kommer att byggas för 150 000 nya invånare. I Kulturprogrammet beskrivs kulturplanering på följande vis:

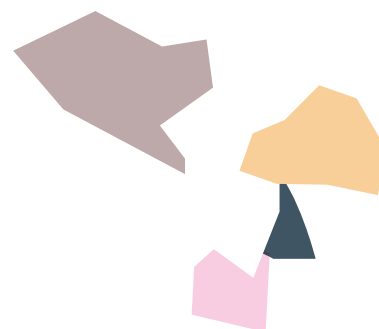
”En attraktiv livsmiljö i staden skapas genom att flera faktorer samverkar. Att det finns mötesplatser och kulturella och sociala knutpunkter av olika slag är betydelsefullt och ansvaret för att det skapas sådana måste tas av flera förvaltningar i samverkan. Även icke-permanenta strukturer i form av större evenemang, festivaler och utställningar i det offentliga rummet fungerar som mötesplatser, som dessutom tillfälligt förändrar bilden av staden och kan ge upphov till nya idéer och möjligheter för hur det offentliga rummet kan brukas. Göteborgs utveckling mot en kulturstad är därför angelägen.”

Göteborgs Stad behöver ta vara på de värden som finns och skapa fler förutsättningar för hela staden vad gäller kulturverksamheter av olika slag. I den processen är det viktigt att man systematiskt arbetar med att synliggöra dessa värden och beskriva vad det tillför till staden och vårt samhälle, varför det är viktigt att värdesätta. Arbetet bör bedrivas i dialog med stadens fria kulturliv.

²⁹ <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/29/barcelona-residents-protest-high-rents-fuelled-by-tourism>
<https://www.thelocal.es/20150705/barcelona-struggles-with-rising-tide-of-tourists>

KKA handlar inte om att programmera vad en stadsdel ska bli, att uppi- från placera ut kultur, utan att identifiera det befintliga kulturliv och att ge plats åt initiativ, så att konst- och kulturlivet kan bli hållbart och förankrat i stadens olika stadsdelar. Det som också är viktigt är att säkerställa att kommunala kulturinstitutioner finns tillgängliga för alla stadens invånare oavsett vart man bor.

Just nu pågår flera utredningar parallellt inom staden, som kommer att få stor betydelse för många av de frågor som lyfts av genomlysningens respondenter. För att skapa goda och hållbara villkor behöver man ta ett samlat grepp om de processer som pågår i staden, utveckla samarbeten mellan berörda förvaltningar och det fria kulturlivet kring representations- frågor, tillgången till kultur, initiera arbetet med att utveckla produktions- miljöer och öka de sökbara stöden samt utreda hållbara hyressättningar.

Källförteckning

Muntliga källor

Alida Ivanov, curator

Anna Bergman, konstnär, Initiativtagare och ordförande i styrelsen Järnhallen Ringöns Konsthall

Anna van der Vliet, grundare och konstnärlig ledare ICIA

Barrie Sutcliffe, konstnär

Bibbi Forsman, Angereds konsthall

Eliana Ivarsdotter Haddad, handläggare Konst och Konsthantverk Kulturstöd

Eric Saline, konstnär grafik i Väst

Giorgiana Zachia, forskningsutvecklare Akademin Valand Göteborgs Universitet

Jason E Bowman, universitetslektor Akademin Valand Göteborgs Universitet

Josephina Posch, konstnär

Kerste Broberg, enhetschef Kulturstöd

KKV-GBG: Walter Ruth, Inger Bernholdsson, Katarina Kvist

Meira Ahmemulic, Internationell koordinator Konstepidemin

Mattia Lullini, Nevven gallery

Nina Bondeson, konstnär, Grafik i Väst

Oscar Ramos, Svilova, NSFW

Petra Johansson, Kultur i väst

Rasmus Heyman, Verksamhetsansvarig ADA – Association for Design and Advertising, Kluster och Innovation

Kristin Carlberg, Business Region Göteborg

Sabrin Jaja, Pantrarna, Ortens konstfestival, Akademin i Bergsjön

Sara Schmidt, lärare Högskolan för design och konsthantverks

Åsa Norberg och Jennie Sundén, konstnärer, driver projektrummet Hit

Daniel Terres, projektledare Urban konst

Ylva Gustafsson Regionutvecklare Kultur: Fria kulturlivet, film, bild och form VGR Koncernavdelningen Kultur

Ingrid Elam, dekan Konstnärliga fakulteten, Göteborgs Universitet

Cecilia Borgström-Fälth, Andreas Roth, Sarah Hansson, Jan Dahlqvist Göteborg Konst

Ellinor Augustini – konstnär Flick, Kathryn Dennisson keramikkonstnär Sandra Österling konstnär, Lisa Andersson Andersson konstnär, Flick konstnärskollektiv

Serena Holm, ordförande KRO/KIF Väst

Niklas Persson, styrelseledamot KRO/KIF Väst

Olof Persson konstnärlig ledare 3:e våningen

Fabriksg 48, ateljéförening. Maya Lundin, Kerstin Björk, Annie Johansson, (Anders Olofsson)

Gloria Esteban, Hammarkullen 365

Paul Thomassen, Galleri Thomassen

Ann-Sofi Roxhage, enhetschef Liv Stoltz, utställningsintendent, Göteborgs Konsthall

Johan Sjöström, intendent Göteborgs konstmuseum

Mia Christersdotter Norman, verksamhetschef Röda Sten Konsthall

Stina Edblom, konstnärlig ledare GIBCA, Röda Sten Konsthall

David Karlsson, styrelseordförande Nätverkstan

Magdalena Malm, direktör Statens Konstråd

Eva Månsson, verksamhetschef KRO Riks

Katarina Jönsson Norling, riksordförande KRO

Göran Blomberg, huvudsekreterare Konstnärspolitiska utredningen, Kulturdepartementet.

Helene Larsson, kommunikatör Konstnärspolitiska utredningen, Kulturdepartementet.
Bongi Macdermott, samordning bild och formkonst, Statens Kulturråd

Skriftliga källor

Ateljélägenheter, Olle Niklasson Arche 2016 54–55
Budgetunderlag 2018–2020 Statens Kulturråd
Förstudie Göteborgs konstmuseum, 2015
Genomlysning av bildkonstområdet, Cecilia Borgström-Fälth och Nils Tengdahl 1999
Göteborgs Konsthall – en utredning om framtiden, DN 0185/11
Konstnärers demografi, inkomster och sociala villkor – en rapport om konstnärer verksamma inom alla konstområden i Sverige 2014 utifrån kön, ålder, inkomst, näringsverksamhet, bosättning, utländsk bakgrund, utbildning och social bakgrund. Konstnärsnämnden 2016
Kultur av vem? En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn
Rapport 2015:2 Myndigheten för Kulturanalys
Kunstens autonomi og kunstens økonomi Utredning Norges Kulturdepartement 2015
Konst, produktion och internationellt utbyte, Anna van der Vliet 2013
Kluster för en självorganiserad samtidskonst Sputnes, Henrik Kultur i Väst 2016
Kulturrådets Årsredovisning 2016
Skiascope 3 Omskakad spelplan Konsten i Göteborg på 1980- och 1990-talet,
Medverkande skribenter Kristoffer Arvidsson, Marta Edling, Håkan Nilsson,
Jeff Werner och Annika Öhrner
Vad är grejen med samtidskonst? Kultur i Väst, Angelica Olsson
Red. Karin Lundmark och Anneli Abrahamsson

Digitala källor

Artists' Studio Workspace Report and recommendations, 2014
https://www.london.gov.uk/sites/default/files/artists_workspace_study_september2014_reva_web_0.pdf
Göteborgs Stads hemsida, ateljéstöd
http://goteborg.se/wps/portal/start/kultur-och-fritid/bidrag--stipendier--foreningar/kulturstod-stipendier/ateljestod!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssyOxPLMn-MzOvMAfIjo8ziAwy9Ai2cDBON_N0t3Qw8Q7wD3Py8fSyMjc3lwwkpiAJKG-AAj-gb6BbmhigASt0YF/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/
Nämnhandlingar Göteborgs Stad
[http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/D7E5D4B62814DE24C12580D50032155B/\\$File/PR_KN_2017%2002%2009.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/D7E5D4B62814DE24C12580D50032155B/$File/PR_KN_2017%2002%2009.pdf?OpenElement)
DN 1281/16 Utredningen av Higab AB avseende kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, långsiktig hållbar hyresutveckling samt konsekvenser av fastighetsförsäljningar.
Konstnärspolitiska utredningen
<http://konstnarpolitiskautredningen.se/>
Stiftelsen Svensk Industridesign
<http://www.svid.se/sv/Vad-ar-design/Designordlista---vi-reder-ut-begreppen/>
Alumnuppföljning *En uppföljning av tidigare studenter vid Konstnärliga fakulteten*, Göteborgs universitet 2009
http://studentportal.gu.se/digitalAssets/1303/1303680_KFN_alumnuppfoljning_20100317_final.pdf
Göteborgs-Posten 12 april, 2017
<http://www.gp.se/n%C3%B6je/beslutet-sl%C3%A5-i-hop-hdk-och-valand-till-en-skola-1.4235053>
The Guardian 29 januari 2017
<https://www.theguardian.com/world/2017/jan/29/barcelona-residents-protest-high-rents-fuelled-by-tourism>
The Local 5 juli 2015
<https://www.thelocal.es/20150705/barcelona-struggles-with-rising-tide-of-tourists>

Högskolan för design och konsthantverk
<http://www.hdk.gu.se/sv/utbildningar/konsthantverk>

Transit Kulturinkubator Stockholm
<http://transitsthlm.se/>

Stockholms Stad
<http://www.stockholm.se/KulturFritid/Stod/Atelje/Nytt-atelje--och-studiostod-for-konstnarer-/Fragor-och-svar-ateljestod/>

Statens Kulturråd
<http://www.kulturradet.se/nyheter/2017/Kulturdepartementet-presenterar-for-slag-till-utveckling-av-kultursamverkansmodellen/>

How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy? EUROPEAN AGENDA FOR CULTURE WORKING GROUP OF EU MEMBER STATES EXPERTS (OPEN METHOD OF COORDINATION)
http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/policy-handbook_en.pdf

The Stanford Human Cities Initiative
<http://www.justplacemaking.com/about.html>

